

Ny språklitteratur 2021

Danmark

Marianne Rathje

Andersen, Margrethe Heidemann og Eva Skafte Jensen (red.): Med fornøden agtelse. Festskrift til Jørgen Schack på 60-årsdagen 14. maj 2021. Dansk Sprognævns skrifter 52. 2021. 312 s.

I denne antologi, der er et festskrift til seniorforsker i Dansk Sprognævn Jørgen Schack, kan du læse 21 artikler, der spænder over mange emner, fx: Christian Becker-Christensen: R-problemer, Dorthe Duncker: Performativer i dansk, Jørgen Nørby Jensen: *Bjørnetjeneste* – et falsk pendulord?, Henrik Jørgensen: *Man* og *en* – paradigme eller ej?, Sabine Kirchmeier: Ikke en kina-persons chance? Om sammensætninger med *-mand*, *-kvinde* og *-person*, Ole Ravnholt: Trap ned fra startkommaerne, Hanne Ruus: Liv i det centrale ordforråd – kerneord med 40 års interval.

Andersen, Nina Møller: Ordet i livet og ordet i kunsten. Bachtins sprogbrugsbegreber. UPress. 2021. 168 s.

Michail Bachtin tilhører litteratur- og kulturforskningens mest citerede tænkere i nyere tid. Men der har længe været forvirring om brugen af hans grundbegreber. Det rådes der dog bod på med denne bog. Et af formålene med bogen er at klargøre Bachtins begreber, gøre dem entydige og anvendelige til sprogbrugsanalyser.

Becker-Christensen, Christian: Dansk Retskrivning. Bogstav – Lyd – Bogstav. En grafemisk beskrivelse af dansk ortografi. Syddansk Universitetsforlag. 2021. 408 s.

Bogen handler om ordenes ortografi set i forhold til det talte sprog, om retskrivningens struktur og funktionalitet og om dens forudsætninger og vilkår. Relationerne mellem bogstav og lyd kortlægges i et omfang svarende til ordforrådet i Retskrivningsordbogen (2012) udgivet af Dansk Sprognævn. Den standardsproglige udtale, som står for den ene side i bogstav-lyd-relateringen,

bliver der redegjort for fonetisk og fonologisk. Bogens enkelte hovedafsnit følges op med uddybende omtale af begreber, terminologi og analyser refererende til relevant litteratur.

Bjerring-Hansen, Jens, Simon Skovgaard Boeck og Eva Skafte Jensen (red.): Nogle betænkninger om dansk sprog og litteratur. Festskrift til Marita Akhøj Nielsen. Syddansk Universitetsforlag. 2021. 650 s.

Dette festskrift til Marita Akhøj Nielsen består af 31 bidrag skrevet af forskere og kollegaer. Af bidrag til bogen kan fx nævnes: Lene Schøsler: Danismer i Leonora Christinas fransk, Henrik Jørgensen: Konsekvens i renæssancens retskrivning?, Hans Basbøl: Radikal ortografi og/eller lydskrift? Nogle eksempler fra Rasmus Rask og J.H. Bredsdorff.

Dansk Sproghistorie V: Dansk i samspil. Red. af Ebba Hjorth, Henrik Galberg Jacobsen, Bent Jørgensen, Birgitte Jacobsen, Merete Korvenius Jørgensen og Laurids Kristian Fahl. Det Danske Sprog- og Litteraturselskab og Aarhus Universitetsforlag. 2021. 375 s.

Formålet med *Dansk Sproghistorie* er at skabe og viderebringe ny erkendelse om og indsigt i det danske sprogs historie fra de første runeindskrifter til dagens sprog og dermed bidrage til den sproglige refleksion i Danmark, både blandt læg og lærd.

Bind 5 handler om dansks store indflydelse på de lokale sprog i de lande som gennem historien har været en del af Danmark. Den situation beskrives sammen med danske udvandreres fortsatte brug af deres modersmål i de nye hjemlande. Særlige kapitler beskriver brugen af dansk i EU og brugen af dansk som kommunikationsmiddel med andre nordboer i dag og den internordiske sprogforståelse. Endelig gennemgås hvilken rolle undervisning i dansk sprog spiller ved udenlandske universiteter mv. Gennem historien har andre sprog end dansk i perioder været talt i og haft indflydelse i Danmark. Tidligere eksempler er latin, tysk, fransk, romani, jiddish. Nu er det nyere indvandrersprog som serbokroatisk, tyrkisk, kurdisk, urdu og arabisk. Politisk, økonomisk og kulturelt samarbejde med andre lande har kunnet og kan betinge brugen af andre sprog i Danmark. Det gælder russisk og ikke mindst engelsk. De øvrige nordiske sprog og grønlandsk høres også i Danmark.

Danske Studier 2021. Red. af Simon Skovgaard Boeck og Henrik Blicher under medvirken af Carl-Emil Prehn Andersen. Universitets-Jubilæets danske Samfund nr. 603. 2021. 282 s.

Af bindets indhold er der i denne sammenhæng grund til at fremhæve Eva

Skaftø Jensen: Et system i stadig bevægelse. Pronominalkasus i dansk, Bolette Sandford Pedersen, Sanni Nimb og Sussi Olsen: Dansk betydningsinventar i et datalingvistisk perspektiv. Katrine Kehlet Bechsgaard: Personnavne og forenelighed. Hvordan passer familiens navne sammen?

Dansknoter. Red. af Birgitte Darger m.fl. 2021. Nr. 1-3. 62 s. + 70 s. + 66 s.

Dansknoter er et fagtidsskrift for undervisere i de gymnasiale uddannelser samt et kulturtidsskrift hvor danskfaget og danskfagets placering i offentligheden er til diskussion og refleksion. Af artikler i dette års numre kan fremhæves, fx Lene Rotne: Stil- og genrebrud i gymnasiestile – resultaterne af et forskningsprojekt (nr. 1), Marianne Rathje og Nicoline Østergaard-Nielsen: Sproglig korrekthed som danskundervisningens forsømte stedbarn? (nr. 3), Ditte Zachariassen: Du er nødt til at forstå det yani, ellers du tror bare det er sjusk (nr. 3), Jesper Tinggaard Svendsen, Anna Vibeke Lindø, Alexandra Emilie Møller Holsting og Marianne Rathje: Det kan godt være der er problemer med kommaerne og retstavningen, men ... (nr. 3).

Greve, Linda: Ord. Aarhus Universitetsforlag. Tænkepauser 86. 2021. 60 s.

I begyndelsen var ordet. Påstod nogen få årtier e.Kr. Men et ord er ikke bare et ord fra tidernes morgen til dommedag. Vores vigtigste værktøj til kommunikation er snarere under evig forvandling. Vi opfinder nye ord, ændrer de gamles betydning eller lader dem gå i glemmebogen. Sprogets mindste betydningsbærende enheder opstår ikke ud af intet, men i et syndigt rod af private tanker, kropslige erfaringer og omgivelsernes påvirkning.

Hansen, Marianne Haugaard: Sproglige generationsforskelle på sociale medier: En sproglig etnografisk undersøgelse af unge og deres forældres sprogbrug online. Københavnerstudier i tosprogethed bind 81, Københavns Universitets Humanistiske Fakultet. 2021. 92 s.

I dette nummer af Københavnerstudier undersøges det hvordan to generationer kommunikerer sprogligt på sociale medier, og hvilke forestillinger de har om den anden generations måde at kommunikere på.

Holmen, Anne og Helene Thise: Flere sprog i læringen. Translanguaging i praksis. Samfundslitteratur. 2021. 179 s.

I denne bog præsenterer forfatterne det internationale begreb translanguaging og giver en lang række eksempler på, hvordan du som lærer kan arbejde med elevers translanguaging i praksis og i forskellige fag. Gennem bogen får du indsigt i translanguagingbegrebet set i et dansk perspektiv, værktøjer til at

tilrettelægge tværsproglige forløb i mange fag, inspiration til konkrete aktiviteter og didaktiske greb til direkte brug i din daglige praksis, eksempler på translanguaging i praksis, redskaber til at planlægge, gennemføre og evaluere undervisning inspireret af translanguaging og inspiration til at udvikle skolens, teams og egen praksis gennem refleksionsspørgsmål og udviklingsaktiviteter

Kjæræk, Laila og Ditte Boeg Thomsen (red.): Børns sprogtilegnelse. Sproglig udvikling hos danske børn i alderen 0-6 år. Frydenlund Academic. 2021. 376 s.

Børns sprogtilegnelse er en forskningsbaseret grundbog i sproglig udvikling hos børn i alderen 0-6 år. Med grundlag i sprogvidenskab, psykologi og pædagogik giver bogen en samlet indføring i børns sprogtilegnelse og præsenterer børns sproglige udvikling som en integreret del af deres kognitive og sociale udvikling. Bogen giver en nuanceret forståelse af processer og faktorer i både typiske og atypiske udviklingsforløb og viser, hvordan indsigterne fra den nyeste danske og internationale forskning kan anvendes i den daglige pædagogiske praksis.

Bogen indeholder bl.a. kapitlerne "fonologisk udvikling", "ordtilegnelse", "grammatisk udvikling", "kommunikativ udvikling og pragmatiske færdigheder", "to- og flersprogede børn" og "sprogudvikling hos børn med udviklingsmæssige sprogforstyrrelser".

Tore Kristiansen og Anne Holmen (red.): Sprogs status i Rigsfællesskabet år 2031. Københavnerstudier i tosprogethed, Studier i Parallelsproglighed bind C13, Københavns Universitets Humanistiske Fakultet. 2021. 196 s.

Denne bog er det fjerde bind i en serie der er kommet med et nyt bind hvert tiende år siden 1991 med danske sprogforskeres syn på hvordan sprogsituationen vil udvikle

sig ti år frem i tid. Af relevante artikler i antologien kan nævnes: Jógvan í Lon Jacobsen: Færøsk i et fremtidsperspektiv, Camilla Kleemann-Andersen: Den evigt nærværende koloniale fortid, Jacob Thøgersen: "At bevare" og "at udvikle" det danske sprog: DR's sprogpoltiske forpligtelser og afrapporteringer af sprogpoltisk arbejde, Lian Malai Madsen og Andreas Candefors Stæhr: Sociale medier – standardsvækkelse og sproglig liberalisering?, Nicolai Pharao: Dansk udtale i 2031 – året hvor vi har lært at tale ordentligt?, Tore Kristiansen og Marie Maegaard: "Rigsdansk og dialekterne" i fremtidsperspektiv,

Mål & Mæle. 42. årgang. Red. af Ditte Boeg Thomsen, Simon Poulsen, Ken Farø og Thomas Olander. 2021. Nr. 1-3. 32 s.

Foruden brevkassen *Sprogligheder* med spørgsmål om sprog indeholder *Mål & Mæle* artikler om sprog. Af disse numres indhold er der grund til at fremhæve Lene Rotne: Fra Facebookstil til skolestil – uden slinger i valsen (nr. 1), Louise Fischer-Nielsen: Det store i det små. Hvordan oversætter man Bibelen til nudansk? (nr. 1), Mikkel Wallentin: Sproget i hjernen. Neurolingvistik før og nu (nr. 3).

Nielsen, Bodil: Grammatik i funktion. På opdagelse i sproget. Samfundslitteratur. 2021. 258 s.

Grammatik i funktion viser, hvordan læreren kan undervise i grammatik tæt knyttet til elevernes arbejde med de tekster, de læser og skriver. Der er gennemgang af masser af teksteksempler og forslag til opgaver, man kan arbejde med i undervisningen. Dertil enkle forklaringer på grammatikken. Bogen indeholder bl.a. kapitler om didaktiske principper bag undervisning i grammatik i funktion, ordklassers brug og betydning, sammensatte ord, brug af morfemer og medbetydninger og billedbrug. Bogen henvender sig til lærerstuderende, lærere og læsevejledere.

Ny forskning i grammatik 28. Red. af Anna Sofie Hartling, Michael Nguyen, Peter Juul Nielsen og Jørgen Schack. Dansk Sprognævn 2021. 194 s.

Ny forskning i grammatik giver læseren et indblik i den nyeste nationale sprogforskning inden for dansk og en lang række fremmedsprog. Af bindets artikler kan nævnes: Tanya Karoli Christensen: Trusler, tilskyndelse – eller “bare” hadtale? Placering af agenten i udsagn om fremtidig skade, Katalin Fenyvesi: Prøv at se her! – grammatikalisering af verbet *prøve* i dansk, Viggo Bank Jensen: Finsk kasus i dansk sprogforskning. Fra Rask til Hjelmlev og Ohrt, Michael Nguyen: Hvornår er præpositionsstranding i dansk umuligt?

NyS. Nydanske Sprogstudier 59. Red. af Elisabeth Muth Andersen, Tanya Karoli Christensen, Ken Ramshøj Christensen, Jan Heegård, Michael Nguyen, Mads Poulsen, Line Sandst, Jacob Thøgersen. Udgivet af Dansk Sprognævn 2021. 207 s.

Bind 59 indeholder 5 artikler: Simon Borchmann: Omhed i dansk – umarkeret og markeret, Bjarne Simmelkjær Sandgaard Hansen: Forgrundsinformationsnominativ eller kasusløshed. En analyse af kasussystemerne i den gamelskånske tekst *Sjælens Trøst*, Laura Bang Lindegaard og Line Sandst: Værdiladede betingelsessætninger i argumenterende tv-debat, Marianne Haugaard Hansen og Andreas Candefors Stæhr: Sproglige generationsforskelle på de sociale medier, Alexandra Holsting, Marianne Rathje, Jesper Tinggaard Svend-

sen og Anna Vibeke Lindø: Hvad retter de? Nyindskrevne studerendes revision af universitetsopgaver.

Bind 59 indeholder også Ole Tøgebys anmeldelse af Dansk Sproghistorie, bind 4: Dansk i brug.

NyS. Nydanske Sprogstudier 60. Red. af Elisabeth Muth Andersen, Ken Ramshøj Christensen, Jan Heegård, Michael Nguyen, Mads Poulsen, Line Sandst, Jacob Thøgersen. Udgivet af Dansk Sprognævn 2021. 250 s.

Bind 60 indeholder 6 artikler: Peter Juel Henriksen: Glemte ord - En undersøgelse af H.C. Ørstedes nyord og deres plads i nudansk, Ida Flørke og Elisabeth Engberg-Pedersen: Køn i korpus. Semantisk asymmetri i brugen af ordene *kvinde* og *mand*, *pige* og *dreng* i danske avistekster, Martin Hauerberg Olsen og Mads Poulsen: Analyse af krævende syntaks i danskfagets tekster, Holger Juul og Jan Heegård Petersen: Om analyse af stavefejl. Årsager, korrespondens-regler og udtalevariation, Ditte Zachariassen og Tine Lykkegaard Nielsen: 'Eow', 'lak', 'yani' og 'dig' – fire nyere interjektionaler som viser holdninger om vidensforhold, Michael Nguyen: Mulige NP-placeringer ved retningsadverbium + præposition.

Bind 60 indeholder også Merete Birkelunds anmeldelse af Nina Møller Andersens bog Bakhtins sprogbrugsbegreber. Ordet i livet og ordet i kunsten og Hartmut Haberlands anmeldelse af Lita Lundquists Humorsocialisering. Hvorfor er danskerne ikke så sjove som de selv tror?

Nyt fra Sprognævnet. Dansk Sprognævn. Publiceret på <https://dsn.dk/nyt/nyt-fra-sproгнаevnet>. 2021, nr. 1-3, 14 s. + 21 s. + 24 s.

Numrene indeholder et udvalg af sproglige spørgsmål til Dansk Sprognævn, bogomtaler og artikler om sproglige forhold, fx Anna Sofie Hartling: Bag om ordene: Samtykke og frivillighed (nr. 1), Niels G. van Leeuwen: Fire måder hvorpå engelsk har præget dansk grammatik (nr. 2), Marianne Haugegaard Hansen: Sproglige generationsforskelle på sociale medier (nr. 3), Nicoline Østergaard-Nielsen og Marianne Rathje: Holdninger til sproglig korrekthed i gymnasiet (nr. 3).

Ord & Sag 41. Aarhus Universitet 2021. 72 s.

Ord & Sag udgives af Peter Skautrup Centret for Jysk Dialektforskning ved Aarhus Universitet. Nummeret indeholder videnskabelige såvel som populærvidenskabelige artikler om jysk sprog, fx Mette-Marie Møller Svendsen: Jysk Ordbog og dens brugere – en undersøgelse, Viggo Sørensen: *Ligge/lægge* i jysk regi.

Petersen, Jan Heegård, Holger Juul, Nicolai Pharao og Marie Maegaard: Udtalt. En introduktion til dansk fonetik. Samfundslitteratur. 2021. 209 s.

Udtalt er en øvelsesbaseret indføring i dansk fonetik. Gennem 14 kapitler klæder bogen dig på til at kunne arbejde med og forholde dig til de grundlæggende emner i dansk fonetik.

Bogen kan bruges som grundbog på alle uddannelser der kræver indsigt i dansk talesprog, fx læreruddannelsen, audiologopædi, retorik, dansk som andetsprog og dansk og lingvistik på universiteterne.

Rask. International Journal of Language and Communication 53. University of Southern Denmark, Department of Language and Communication 2021. 117 s.

Fra nummeret kan nævnes: Uwe Kjær Nissen: *A flea in the ear and a louse over the liver*. Idiomatic expressions of insects and other small animals located inside the human body.

Schjørring, Maren Aarup og Ellen Rønhede Hansen: Grammatiknøglen. Almen sprogforståelse. Dansk lærerforeningens Forlag. 2021. 118 s.

Grammatiknøglen er en elevhenvendt bog til almen sprogforståelse i gymnasiet. Bogen giver eleverne en solid indføring i både grammatik, semantik og pragmatik.

Sprog & Samfund. Nyt fra Modersmål-Selskabet. 2021, nr. 1, 2, 3, 4. 20 s. + 24 s. + 20 s. + 20 s.

Foruden anmeldelser af sprog litteratur og omtaler og referater af sproglige arrangementer indeholder numrene kortere artikler om forskellige sproglige forhold, fx Martin Lund: Helsætningsstrukturen som grammatisk gøgeunge (nr. 3).

Sprogforum. Tidsskrift for sprog- og kulturpædagogik 72. Roskilde Universitetsforlag 2021. 134 s.

Nr. 72 er et temanummer om *Digitale ressourcer* og indeholder bidrag af bl.a. Sarah Bro Trasmundi og Cecilie Lemmeke Mandsen: Unge bruger emojis til at udtrykke sig på nye måder i digital kommunikation, Marnie Lai: At lære med de digitale ressourcer i gymnasiets sprogfag.

Sprogforum. Tidsskrift for sprog- og kulturpædagogik 73. Roskilde Universitetsforlag 2021. 100 s.

Nr. 73 er et temanummer om *Brobygning* og indeholder bidrag af bl.a.

Jan Lindschouw, Dorte Albrechtsen, Lars Behnke, Joyce Kling, Sanne Larsen, Natalia Morollón Martí, Cilia Reebirk og Anna Sandberg: Akademisk literacy i engelsk, fransk, spansk og tysk – et brobygningsperspektiv, Kristine Bundgaard, Lotte Dam og Rikke Hartmann Haugaard: Brobygning til sproguddannelser på universitetet. Fem praksisanbefalinger.

Sprogkræsen. Nyt fra Den Danske Sprogkreds. 4. årgang, 2021, nr. 10, 11, 12, 13. 32 s. + 32 s. + 28 s. + 32 s.

Numrene indeholder omtaler og referater af sproglige arrangementer, interviews med sprogpersoner, anmeldelser af sprog litteratur og sprogarrangementer samt kortere artikler om forskellige sproglige forhold, fx Lise Bostrup: Er Dansk Sprognævns forskning på afveje? En kritisk analyse af Sprognævnets vurdering af det danske sprogs tilstand i dagens Danmark (nr. 11), Michael Falkendorff: Anders And-sprog (nr. 11), Lise Bostrup: Udtrykker mennesker med depression sig anderledes end andre? (nr. 12), Lise Bostrup: Plutte? Kender I ikke til det, derinde i Københavnsstrup? Regionalsprog på Lolland, Falster, Sydsjælland og de omkringliggende øer (nr. 13), Lise Bostrup: Hvor mange bogstaver er ø, ö, oe og oe? Historien om de danske ø'er (nr. 13).

Sufi, Ali og Tobias Cadin: GADE/DANSK ORDBOG. Grønningen 1. 2021. 245 s.

GADE/DANSK ORDBOG er din guide til ghettodansk. Lær at forstå, hvad de rapper om i radioen, og mød en subkultur, der taler et helt andet dansk end det, du kan slå op i en ordbog. Ordbogen beskriver mere end 450 ord med oprindelse, bøjninger og eksempler.

18. Møde om Udforskningen af Dansk Sprog, Aarhus Universitet. 8.-9. oktober 2020. Red. af Yonathan Goldshtein, Inger Schoonderbeek Hansen og Tina Thode Hougaard. 2021. 542 s.

Siden 1986 har sprogforskere fra ind- og udland hvert andet år mødtes i Aarhus for at sætte fokus på udforskningen af det danske sprog. På det 18. møde deltog 88 forskere (digitalt) med i alt 47 foredrag. En række af dem er trykt i den foreliggende rapport. Af rapportens artikler kan nævnes Margrethe Heidemann Andersen: Fucking nice. Engelske lån i Ex on the beach, Yonathan Goldshtein: Stødets naturlige historie, Inger Schoonderbeek Hansen og Yonathan Goldshtein: Er København (virkelig) eneste sproglige normcenter?, Peter Juel Henriksen: H.C. Ørsted som leverandør til dansk sprogteknologi, Kathrine Thisted Petersen: Det er lidt sådan noget jeg tænker – den

vage formulerings status i uformel dansk sprogbrug sammenlignet med tysk, Søren Sandager Sørensen: Tvungne ja/nej-svar som interviewformat, Ditte Zachariassen og Tine Lykkegaard: 'Lak' og 'eow' – nye(re) interjektioner i aarhusiansk.

Finland

Maria Fremer

Ahlholm, Aku, 2021: Vargens röst. Rovdjursdiskursen i finsk, finlands-svensk och svensk press från 1990-talet till 2010-talet. Jyväskylä: Jyväskylä universitet. 240 s.

I avhandlingen undersöks nyhetstexter om vargen. Vargnyheter är både konfliktnyheter och miljönyheter. Objektet, vargen, är tyst och journalister strukturerar sina nyhetstexter med hjälp av andra röster. Syftet är att åstadkomma en modell som hjälper till att identifiera de olika diskursiva representationerna av rösterna och undersöka nyhetstexternas dialog mellan människor med olika världsbilder.

Publikationen finns tillgänglig på: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-8513-4>

Biström, Anna & Johanna Wassholm (red.), 2021: Historiska och litteraturhistoriska studier 96. Helsingfors: Svenska litteratursällskapet i Finland. 288 s.

Temat för HLS 96 är teknologi och känslor, och motsättningarna mellan dem. Sorg är i fokus i artiklar om stormaktstidens gravdikter och den sociala elitens brev på 1800-talet. Adrian Pereras romaner analyseras mot bakgrund av frågor om känslor och språklig (in)kompetens. Det organiska livet i en mekanistisk tid diskuteras utifrån Solveig von Schoultz lyrik, medan kärleksbegreppet fokuseras i en jämförelse mellan Tito Colliander och Dostojevskij. Därtill studeras Henrik Tikkanen "inter artes". I numret finns även essäer om resandets känslor och teknologi, tillfällesdikt och receptionen av K.A. Tavaststjernas roman Hårda tider. Dessutom ingår Ulla-Lena Lundbergs festtal från SLS årshögtid.

Publikationen finns tillgänglig på <https://hls.journal.fi/>.

Eloranta, Ville & Lotta Jalava, 2021: Sana sanasta. Suomen kielen jäljillä. [Ord om ord. På spaning efter finska språket.] Helsingfors: Tammi. 285 s.

Boken berättar hurdana betydelser, strukturer och berättelser som ligger bakom många vardagliga ord, namn och uttryck. Finskans förflutna är fullt av möten mellan folkslag och märkliga sammanträffanden. Språket avslöjar hur man har levt och vad som har varit viktigt och värt att säga. Språket får ständigt nya ord och strukturer som lever vid sidan av de gamla eller tar över efter dem. Boken presenterar de nyaste rönen om etymologierna och berättar om varför språket över huvud taget förändras.

Forsberg, Ulla-Maija, 2021: Stadin slangin etymologinen sanakirja. [Etymologisk ordbok över Helsingforsslang.] Helsingfors: Gaudeamus. 287 s.

Slangen i Helsingfors är en fascinerande blandning av olika vardagsspråk från början av 1900-talet, med inslag från musikens och filmernas drömvärld. Ofta behövs djupgående kunskaper om ungdomskulturen i Helsingfors och om stadens historia när man vill ha reda på ursprunget till orden, som kan ha lånats in från svenska, ryska, tyska, italienska eller finska. Ordboken innehåller cirka 2 600 olika uppslagsord som framför allt representerar den äldre slangen, från 1890-talet till 1960-talet. Ordboken är avsedd för alla som är intresserade av finska, språk i allmänhet och etymologi, samt – naturligtvis – för dem som använder och hör Helsingforsslang.

Häggman, Johan, 2021: Strategier för minoritetsspråk. Jämförelser av relevans för svenskan i Finland. Helsingfors: Tankesmedjan Magma. 106 s.

Svenskan har en stark juridisk ställning i Finland, men räcker det för att säkra en fortsatt tvåspråkighet i landet? Ska vi nöja oss med att ha ”världens bästa språklagstiftning”, eller ska vi aktivt främja det svenska språket genom språkplanering? En genomgång av språkstrategier i Europa och Kanada visar flera exempel på hur antalet minoritetsspråkstalare blivit fler med hjälp av aktiva åtgärder. Bland annat satsar Kanada på att genom invandring höja antalet och andelen fransktalande kanadensare. Exempelen i rapporten understryker utbildningens viktiga roll för språket. Samtidigt bör kultur- och medieutbudet understödjas för att bidra till att göra språket tillgängligt och attraktivt för både svensk- och annanspråkiga.

Publikationen finns tillgänglig på <https://magma.fi/svenskfinland-har-mycket-att-lara-av-andra-sprakminoriteter/>.

Jagne-Soreau, Maïmouna, 2021: Postinvandringslitteratur i Norden. Den litterära gestaltningen av icke-vita födda och uppvuxna i Norden. Helsingfors: Helsingfors universitet. 194 s.

Postinvandringslitteraturen kännetecknas av återkommande teman, som identitet ur ett mellanförskapsperspektiv, det vill säga en varken-eller-dialektik vad gäller känsla av tillhörighet. Därtill återkommer temat generationskonflikt mycket starkt, och bekräftar nödvändigheten av att förstå skillnaden i upplevelsen av en generation som har invandrat, och en som inte gjort det. Temana rasism, rasifiering och vithet som överlägsen norm är också ständigt närvarande och tyder på ett akut behov av att diskutera dessa ämnen ytterligare i samhället. I avhandlingen analyseras ett tjugotal verk, bland annat av Maria

Navarro Skaranger från Norge, Yahya Hassan från Danmark, Erik Lundin från Sverige och Adrian Perera från Finland.

Publikationen finns tillgänglig på: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-51-7715-5>

Juva, Kersti, 2021: Tolkienin tulkkina. Tarina Sormusten herran suomentamisesta. [Tolkiens tolk. Berättelsen om att översätta Sagan om ringen.] Helsingfors: SKS Kirjat. 232 s.

Kersti Juva fick som 23-åring i uppdrag att översätta en av århundradets viktigaste romaner till finska. Efter trilogin Sagan om ringen fortsatte hon, och har nu översatt nästan hela J.R. Tolkiens produktion. I den här boken återvänder Juva till början av sin långa karriär som Tolkienöversättare. Hon berättar bland annat om hur romanfigurernas sätt att tala och de många ort- och personnamnen i böckerna fick sina finska motsvarigheter. Hur kommer det sig till exempel att orchernas språk låter som Helsingforsslang? Och hurdan är egentligen översättarens kärlek till det finska språket?

Kaipainen, Suvi & Annamari Saure, 2021: Äimän käkenä. Äidinkielen puuhakirja aikuisille. [Språkpysselbok för vuxna.] Helsingfors: SKS Kirjat. 158 s.

Är du en språkpolis? Rättar du skrivfel i din kollegas e-postmeddelande och på paketet med frukostflingor? Eller känns kommatering och semikolon som högre matematik för dig? Det här är en glad och humoristisk övningsbok för alla vuxna som är intresserade av språket. Finskan är inte världens svåraste språk, men särskrivningar orsakar ofta oavsiktlig komik, och ett vårdslöst utplacerat kommatecken kan ändra hela meningens betydelse. Boken fokuserar på sådana språkfenomen som ofta orsakar problem.

Kairos Future (konsultföretag), 2021: Det svenska i Finland. Vadan och varthän. Helsingfors: Tankesmedjan Magma. 74 s.

Denna rapport ger ett faktabaserat utifrånperspektiv på det svenska i Finland. Den analyserar förändringar i omvärlden och diskuterar vilka konsekvenser de kan ha för svenskans ställning i Finland. Fokus ligger på demografi, kultur, identitet och skola. Enligt rapporten kommer tvåspråkighet i praktiken bli en norm bland svenskspråkiga år 2040. På grund av nya språkliga minoriteter och engelskans starka frammarsch kan det i framtiden bli allt svårare att sälja in svenskan som en individuell rättighet för en krympande grupp enspråkigt svenska. Som en direkt följd av utvecklingen får den svenska skolan en allt större betydelse som upprätthållare av såväl det svenska språket som av en svensk identitet för unga svensk- och tvåspråkiga.

Publikationen finns tillgänglig på <https://magma.fi/det-svenska-i-finland-ett-utifranperspektiv/>

Katajamäki, Heli, Mona Enell-Nilsson, Hannele Kauppinen-Räisänen, Liisa Kääntä & Harri Salovaara (red.), 2021: Workplace Communication IV. VAKKI Publications 13. Vasa: Föreningen för kommunikationsforskning rf. 169 s.

Workplace Communication IV innehåller nio refereegranskade artiklar på finska, svenska, tyska och engelska. De behandlar arbetslivskommunikation ur tre olika perspektiv: För det första tematiseras företagskommunikation ur ett hållbarhets-, transparens- och marknadsföringsperspektiv. För det andra undersöks utvecklandet av kompetenser i arbetslivskommunikation både i ett universitetssammanhang och i en företagskontext. För det tredje granskas experters roll i utvecklingen av fackspråksutbildning.

Publikationen finns tillgänglig på: <https://vakki.net/index.php/2021/12/21/workplace-communication-iv/>

Kautonen, Maria & Mikko Kuronen, 2021: Uttalsinläring med fokus på svenska. Helsingfors: Svenska litteratursällskapet i Finland. 216 s.

Uttal är en central del av muntlig färdighet, men trots det finns det i dag rätt lite forskningsbaserad kunskap om hur man lär sig uttal och hur man undervisar i uttal. Vilka faktorer påverkar uttalsinläringen och hur går den till? Boken presenterar olika perspektiv på svenska som inlärningsmål, och speglar dem mot empiriska resultat och teoretiska modeller som fått stöd i senare forskning. Den diskuterar också undervisningsmetoder i praktiken och lyfter fram pedagogiska perspektiv på inläringen.

I boken granskas särskilt inläring av svenska i Finland, men författarna tar upp både finlandssvenska och sverigesvenska.

Publikationen finns tillgänglig på <https://www.sls.fi/sv/utgivning/uttalsinlarning-med-fokus-pa-svenska>.

Kepsu, Kaisa & Lia Markelin, 2021: Den svenskspråkiga ungdomsbarmetern 2020. Del 2: språk, medier och hobbyer. Helsingfors: Tanke-smedjan Magma. 47 s.

Svenskregistrerade unga använder mycket svenska i sin vardag och tar relativt ofta del av finlandssvenskt medieinnehåll. De flesta, 60 procent, har en svenskspråkig identitet. De unga anger i snitt att omkring tre fjärdedelar av deras kommunikation i hemmet och med vänner sker på svenska och ca 15 procent på finska. Även ungdomar som identifierar sig som tvåspråkiga använder mer svenska än finska hemma, med vänner och i sociala medier.

Publikationen finns tillgänglig på <https://magma.fi/svenskan-ar-stark-i-de-finlandssvenska-ungdomarnas-liv/>

Kielikello. Kielenhuollon tiedotuslehti. [Språkklockan. Finska språkvårdens informationsblad.] Helsingfors: Institutet för de inhemska språken.

Kielikello utkommer fyra gånger om året.

Årets första nummer har temat termer, ord och ordböcker, bl.a. termer som beskriver ett språks ställning i samhället, såsom modersmål, hemspråk, officiellt språk.

Det andra numret behandlar bl.a. en bibelöversättning med nutida ord och uttryck: Nya testamentet i elektronisk utgåva för mobila enheter. En artikel handlar om orden i äldre Helsingforsslang. Svenskans inverkan på slangen har varit betydande och det finns också spår av svenskt fikonspråk.

Temat för årets tredje nummer är naturen och språket. I tidskriften granskas bl.a. nyord i anslutning till klimatförändringen.

Temat för det fjärde numret är språkpolitik. Artiklarna handlar om statsrådets nationalspråksstrategi, om olika alternativ till språkstrategier för flerspråkiga arbetsplatser, och om faktorer som främjar och försvårar invandrades språkinläring.

Publikationen finns tillgänglig på <https://www.kielikello.fi/>.

Kolehmainen, Leena, Aino Liira & Kirsi-Maria Nummila (red.), 2021: Kieliä ja kohtaamisia Turun historiassa. Näkökulmia monikielisyyteen. [Språk och möten i Åbos historia. Perspektiv på flerspråkighet.] Helsingfors: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. 360 s.

Finlands äldsta stad har en rik historia som sträcker sig från medeltiden till i dag. Åbo har alltid varit en internationell, mångkulturell och flerspråkig stad. Verket tecknar en bild av Åbos språkliga landskap under olika tidsperioder och visar hur överskridandet av språk- och kulturgränser alltid har varit en fast del av stadslivet. Verket närmar sig flerspråkighet från olika synvinklar: språkvetenskap, historia, arkeologi, litteratur och kulturarvsforskning. Med olika metoder och skriftliga material, föremål, arkeologiska fynd och dialektinspelningar åskådliggör den hur olika språk kopplas till vissa situationer och användningsändamål.

Lahdenperä, Hanna, 2021: ”Det finns miljoner sätt att vara”. Om Monika Fagerholms Diva och den filosofiska läsningen. Helsingfors: Helsingfors universitet. 225 s.

I avhandlingen identifieras tre centrala begrepp i Diva: språklighet, kropps-

lighet och rumslighet. De utgör grunden för en filosofisk läsning där begreppen fungerar som motiv i romanen och som en tematisk filosofisk diskussion om berättelsens, litteraturens och representationernas roll för protagonisten.

Publikationen finns tillgänglig på: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-51-7289-1>

Leden, Laura, 2021: Adaption av flickskap. Normbekräftande och normbrytande i flickböcker översatta från engelska till svenska och finska 1945–1965. Helsingfors: Helsingfors universitet. 360 s.

Flickboken handlar om och förhåller sig till att vara flicka, att göra flickskap i en viss tid och på en viss plats. Flickskap är både anpassning till och uppror mot samhällets normer eller förväntningar. Översättningar av flickböcker påverkas av normer för flickskap, normer för berättande och översättningsnormer. Adapterades eller anpassades gestaltningen av flickskap när flickböcker översattes från engelska till svenska och finska, och i så fall hur? Studien söker svar genom en kombination av översättningsvetenskapens, litteraturvetenskapens, språkvetenskapens och arkivforskningens metoder.

Publikationen finns tillgänglig på <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-51-7320-1>

Lehti-Eklund, Hanna, Jannika Lassus & Caroline Sandström (red.), 2021: Folkmålsstudier 59. Helsingfors: Föreningen för nordisk filologi. 159 s.

Artiklarna i det aktuella numret av Folkmålsstudier uppvisar tematiskt, teoretiskt och metodiskt en stor bredd. Ett språkhistoriskt perspektiv finns i Marko Lamberg, Sanna Skärlands, Hans Landqvists och Nina Pilkes artiklar även om tidsperioderna och temana skiljer sig från varandra. Saija Tamminen-Parre behandlar språkideologier och attityder i sin text. Maria Kautonen och Mikko Kuronen fokuserar på bedömning och språkinläring i sin artikel som tar upp fonetiska drag i L2-tal. Slutligen ingår en fallstudie av Pirjo Kukkonen och Eeva-Liisa Nyqvist som analyserar översättning från norska till finska av en fantasytrilogi.

Den elektroniska utgåvan är fritt tillgänglig på webben med ett års fördröjning på <https://journal.fi/folkmalsstudier>.

Pajunen, Anneli & Mari Honko (red.), 2021: Suomen kielen hallinta ja sen kehitys. Peruskoululaiset ja nuoret aikuiset. [Utvecklingen av färdigheterna i finska hos grundskolelever och unga vuxna.] Helsingfors: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. 493 s.

Boken handlar om finländska grundskoleelevers intuitiva kunskaper om språkriktighet. I verket utreds nivån på språkfärdigheterna, på vilket sätt den

varierar enligt ålder och kön, samt hur den förändras från en åldersgrupp till en annan. Det omfattande empiriska materialet möjliggör för första gången en täckande jämförelse mellan olika åldersgrupper. Den är till nytta både i undervisning och i planering av undervisning, eftersom ett tillräckligt ordförråd och språkfärdighet är en förutsättning för läs- och skrivförmågan.

Peltola, Rea, Anni Jääskeläinen & Katariina Harjunpää (red.), 2021: Kieli ja eläin. Vuorovaikutusta ja kielioppia monilajisissa yhteisöissä. [Språk och djur. Interaktion och grammatik mellan människor och djur.] Helsingfors: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. 446 s.

I artiklarna beskrivs de mångfasetterade sätt på vilka människor talar till djur och om djur. Hur svarar du när en hund skäller eller en papegoja hälsar? Hur går det till när en människa och en hund tillsammans leker med en boll? Vad ropar man för att få korna att komma hem? Hur talar riksdagsledamöter från olika partier om djur? Kan vi använda personliga pronomen om djur? Allt det här får man svar på genom att studera förhållandet mellan människor och andra djur ur en språkvetenskaplig synvinkel.

Pentikäinen, Johanna & Kimmo Svinhufvud, 2021: Riittävän hyvää kirjoittamista. Opas kouluun ja koulunjälkeiseen elämään. [Skriva tillräckligt bra. En guide för skolan och livet efter skolan.] Helsingfors: Art House. 216 s.

Denna bok är en praktisk och sporrande guide för gymnasieelever och studerande samt modersmållärare och andra som undervisar i skrivande. Boken närmar sig skrivfärdigheten som ett kontinuum från skolan till studentexamen och vidare in i studie- och arbetslivet. Den tar upp många olika aspekter på skrivande, såsom olika texttyper, hur man hittar sin egen röst, och skrivande som process. I boken berättar nyutexaminerade studenter, lärare och föreläsare för olika yrken vilka utmaningar de har upplevt som skribenter och ger tips om hur man hanterar skrivstress.

Riitamaa, Tomi, 2021: Isolerat och övergivet nationsfragment, hänsynslöst ihjältigt? Studier i den finlandssvenska litteraturens position och predikament i Sverige. Helsingfors: Helsingfors universitet. 232 s.

Hyllad eller styvmoderligt behandlad – hur tas den finlandssvenska litteraturen egentligen emot i Sverige? I denna litteratursociologiska doktorsavhandling undersöks bland annat den finlandssvenska litteraturens spridning i Sverige, hur kritiker skriver om finlandssvenska böcker i de stora svens-

ka dagstidningarna och hur den finlandssvenska litteraturen behandlas i den svenska litteraturhistorien.

Publikationen finns tillgänglig på: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-51-7496-3>

Sadeniemi, Matti, 1951–1961. Nykysuomen sanakirja 1–6. [Nufinsk ordbok 1–6.] Helsingfors: WSOY. Elektronisk faksimilupplaga 2021, Helsingfors: Institutet för de inhemska språken.

Nufinsk ordbok var den första omfattande ordboken över finskans centrala ordförråd. Den innehåller över 200 000 sökord som representerar språket under 1900-talets första decennier, men också en hel del äldre och dialektalt material. Pdf-utgåvan möjliggör fritextsökning i materialet.

Publikationen finns tillgänglig på: https://www.kotus.fi/sanakirjat/muut_sanakirjat/nykysuomen_sanakirja_%281951-1961%29

Saxell, Jani, 2021: Tanssii kirjainten kanssa. Inspiraatiota tämän päivän tarinankertojille. [Dansar med bokstäver. Inspiration för berättare i vår tid.] Helsingfors: Art House. 296 s.

Dansar med bokstäver är en hängivet personlig guide till kreativt skrivande. Den utgår från grunderna: persongalleri, tidsbeskrivning, strukturella lösningar och olika berättarröster. Dessutom behandlas återberättande av sagor, myter och klassiker, realistiska och fantastiska stadsbeskrivningar, brev- och dagboksromaner och deras motsvarigheter på webben. De rikliga praktiska exemplen öppnar dagens litterära världar.

Språkbruk. Helsingfors: Institutet för de inhemska språken.

Språkbruk utkommer sedan 2021 inte längre på papper, utan enbart elektroniskt på tidskriftens egen webbplats. Artiklarna publiceras fortlöpande under hela året. I Språkbruk publiceras populärvetenskapliga artiklar om språk i alla dess former, intervjuer och recensioner. I och med övergången till ett heldigitalt format infördes en ny artikelkategori, Synpunkten, där opinionsartiklar publiceras. Under året har fyra artiklar i kategorin publicerats, med olika teman: ordböcker, klarspråk, språklig variation och språkteknologi. En annan ny artikelkategori är Fem frågor, där den intervjuade besvarar frågor från redaktionen. I Krönikan publiceras mer personliga betraktelser. Under året publicerades sammanlagt 60 artiklar.

Publikationen finns tillgänglig på <https://www.sprakbruk.fi/>.

Färöarna

Ragnar Sigrunarson

Andreasen, Rakul Skaale, 2021: Útlitini fyri einum málskifti. Fara vit at tosa enskt? Kanningar av hugburðinum hjá føroyingum til føroyskt, enskt, føroyskt-enskt kotuskifti og til danskt. Setursrit 12. Fróðskapur. Faroe University Press. Tórshavn. 119 s.

Bogen er en undersøgelse af unge færingers holdning til færøsk, dansk, engelsk og færøsk-engelsk kodeskifte. Rakul Skaale Andreasen undersøger, hvordan den sproglige fremtid ser ud på Færøerne med henblik på et muligt sprogskifte fra færøsk til engelsk.

Angantýsson, Ásgrímur, 2021: The relative order of sentential adverbs in Icelandic and Faroese. Fróðskaparrit 67, s. 81-95.

This paper discusses the relative order of four types of sentential adverbs in Insular Scandinavian. Data from two judgment tasks show that the relative orders of adverbs that follow Cinque's (1999) hierarchy receive more positive judgments than orders that violate this hierarchy in both languages, but the contrasts are much weaker than expected. That Icelandic and Faroese behave in very similar ways with respect to adverb placement is expected, given all the syntactic similarities between the two languages.

Jacobsen, Jógvan í Lon, 2021: Ein søga um onk, eymkan og ank. Fróði 1/2021 27. årg., s. 34-38.

Artiklen undersøger ordene onkur, eymkan og ank med hensyn til fælles etymologi og skiftende betydning.

Jacobsen, Jógvan í Lon, 2021: Færøerne. Red.: Ebba Hjort. Dansk sproghistorie bind 5. Dansk i samspil. Aarhus Universitetsforlag og Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, s. 15-39.

Da de norske vikinger drog på deres rejser vestover, kom deres sprog i brug på de steder uden for Norge, hvor de slog sig ned, bl.a. på Færøerne i 800-tallet. De første århundreder efter bosætningen på Færøerne, det såkaldte *landnam*, benyttede landnamsmændene og deres efterkommere det norrøne sprog i tale og skrift, som de havde taget med sig fra det vestlige Norge. Men i takt med at det norske politiske herredømme i senmiddelalderen svækkedes, mistede den færøske variant af det oprindelige, vestnorske

eller norrøne sprog efterhånden sin rolle som administrations- og kirkesprog til fordel for dansk.

Jacobsen, Jógvan í Lon, 2021: Færøsk i et fremtidsperspektiv. Red.: Tore Kristiansen og Anna Holmen. Sprogs status i Rigsfællesskabet 2031. Københavnerstudier i tosprogethed. Studier i parallelsproglighed. Københavns Universitet. Humanistisk Fakultet, bind C 13, s. 15-27.

I denne artikel fokuseres der på følgende temaer: dialekt, grammatik, holdning til dialekt, holdning til purisme og fagsprog. Artiklen er en statusrapport med et forsigtigt blik ind i fremtiden.

Jacobsen, Jógvan í Lon, 2021: Føroysk purisma. Føroysk orð ella orð í føroyskum? Fróðskapur. Faroe University Press. Tórshavn. 264 s.

Bogen beskriver og behandler færøsk purisme i en historisk så vel som en samtidig kontekst. En teoretisk del drejer sig om sproglige variationer, holdninger, normer og konvergens. Bogen består også af en nutidig del, der analyserer låneord og neologismer. Analysen er baseret på undersøgelsen "Moderne importord i språka i Norden" (2002-2012).

Jacobsen, Jógvan í Lon, 2021: Purisma og hjáveiða. Red.: Raket Helmsdal, Sanna Andrassardóttir Dahl og Sanna Klein. Varðin 88. bind, s. 26-32.

Artiklen argumenterer for, at purismen på Færøerne har været årsag til, at det færøske ordforråd er vokset betydeligt, at purismen derved har faciliteret en væsentlig sprogvariation på øerne, og at den dertil har forårsaget det betydelige skel mellem talesprog og skriftsprog.

Petersen, Hjalmar P., 2021: Føroysk mállæra 3. Ljóðlæra. Nám. Tórshavn. 96 s.

Føroysk mállæra er en moderne færøsk grammatik egnet til gymnasie-, universitets- og seminarienniveau foruden til andre med interesse for det færøske sprog. Dette tredje bind af Hjalmar Petersens nutidsfærøske grammatik drejer sig om fonetik.

Petersen, Hjalmar P., 2021: Uppávegin – kanska tað kemur frá uppávegin = 'tung'. Frøði 1/2021 27. árg., s. 32-33.

Artiklen argumenterer for en alternativ etymologi for det færøske adjektiv *uppávegin* 'gravid'. Hjalmar P. Petersens hypotese er, at *uppávegin* er en udvikling af frasen *vigað er upp á bana* 'der er vejret på hende'.

Weyhe, Eivind, 2021: Vatnanøvn í Føroyum. Fróðskapur. Faroe University Press. Tórshavn. 201 s.

Bogen giver et overblik over sønavne på Færøerne og er et bidrag til færøsk stednavneforskning med fokus på navnetraditioner, former og etymologi.

Grønland

Beatrine Heilmann

Rapporter:

Uddannelsesstyrelsen, 2021: **Folkeskolen i Grønland**. Publikationen bygger på kommunernes/skolernes statistiske indberetning for skoleåret 2020/21 til Uddannelsesstyrelsen. Publikationen kan hentes fra: <https://iserasuaat.gl/-/media/iserasuaat/folkeskole/7-publikationer/folkeskolen-i-groenland/kalaal-lit-nunaanni-atuarfik-2020-2021----folkeskolen-i-grnland-2020-2021.pdf>

Øgaard, Anders, 2021: **Kenyapakken i Sydgrønland**. Ilisimatusarfik, Nuuk, Grønland. Rapporten handler om fjernundervisning i engelsk på to bygdeskoler i Sydgrønland.

Artikler:

Kristensen, Tikaajaat, 2021: **Sprog i fokus: Kalaallisut (grønlandsk)**. *Sprog I Norden*, 49(1), 110–116. Hentet fra <https://tidsskrift.dk/sin/article/view/114951>

Mathiassen, Ivalu, 2021: **Læsestrategier hos grønlandske elever**. IN: *Læsepædagogik*, nr. 1, vol.: 69. årgang, februar 2021, <https://www.laesepaed.dk/laesepaedagogik-nr-1-2021/>.

I denne artikel beskrives ph.d.-projektet “Elevers stavelses- og morfemiske læsestrategier på yngstetrinnet”. En undersøgelse af læseundervisningen i didaktiske perspektiv i faget grønlandsk, hvor eyetracking bliver brugt en del af empirisamlingen.

Nielsen, Flemming, 2021: **Hans Egede og den grønlandske bibel**. Udgivelsessted på nettet: www.bibelselskabet.dk. Publikationen er en kort oversigt over Hans Egedes første grønlandske tekster og hans første forsøg på at oversætte en længere tekst fra Bibelen, nemlig 1 Mosebog kap. 1-11. Der gives nogle eksempler på oversættelsesproblemerne og på, hvordan Hans Egede har påvirket det grønlandske sprog.

Nielsen, Flemming, 2021: **Vejen til himlen: den tidlige grønlandske katekismus**. IN: *Tro og samfund i 300-året for Hans Egedes ankomst til Grønland*. Editor: Aage Rydstrøm-Poulsen; Gitte Adler Reimer; Annemette Nyborg Lauritsen. Aarhus Universitetsforlag, Århus, Danmark. ISBN: 9788772194561.

Nielsen, Flemming, 2021: **Verbumtyper og diateser i grønlandsk – en skitse til syntaktisk karakteristik af grønlandske verber og en oversigt over det grønlandske diatesesystem.** IN: *Grønlandsk Kultur- og Samfundsforskning*, vol. 2020-21. Ilisimatusarfik og Det Grønlandske Selskab, Nuuk & København, Grønland & Danmark.

Trondhjem, Naja Blytman, 2021: **Greenlandic grammar.** IN: *Handbook of Inuit, Yupik and Unangan Languages.* Oxford University Press.

Bøger:

Dalager, Maren Louise, 2021: **Nipit pinngorfii.** 1. udgave. ISBN: 9788772083025, 24 sider, Iliniusiorfik Undervisningsmiddelforlag, Nuuk, Grønland.

Nielsen, Flemming A. J., 2021: **Vestgrønlandsk grammatik.** 2. udgave, 1. oplag, 363 sider. BoD & LearnGreenlandic. ISBN: 9788743027768. Bogen handler om grønlandsk sprog og grammatik.

Tobiassen, Johanne B., 2021: **Sprogpolitik i det politiske område: En undersøgelse om hvordan partierne udvikler formålsværdier også indenfor de sproglige aspekter.** 26 sider, Ilisimatusarfik, Nuuk, Grønland.

Island

Ágústa Þorbergsdóttir

Anna Vilborg Einarsdóttir, Ágústa Þorbergsdóttir og Sigríður Sigurðardóttir. Ráðandi tungumál í íslenskri ferðaþjónustu. Háskólinn á Hólum. 53 s. Publiceret på: https://www.holar.is/static/files/Ferdamaladeild/Utgefird/radandi_tungumal_i_isl_ferda.pdf

En rapport om det islandske sprogs status inden for turistindustrien i Island.

Ágústa Þorbergsdóttir, Salka Guðmundsdóttir og Silja Bára Ómarsdóttir, 2021. Íðorðasafn í alþjóðastjórnámálum og stjórn málafræði. Reykjavík: Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum. Reykjavík. 56 s.

En islandsk-engelsk termsamling over statskundskab og international politik. Alle begreber er defineret.

Ágústa Þorbergsdóttir og Steinþór Steinsgrímsson, 2021: Orð ársins 2020: Sóttkví. I: Hugrás 20. januar 2021. Publiceret på: <https://hugras.is/2021/01/ord-arsins-2020-sottkvi/>.

En artikel om valget af årets ord 2020. Sóttkví ('karantæne') blev kåret som årets ord med henvisning til, at det har været særligt fremtrædende i årets løb.

Ásgrímur Angantýsson, Sigríður Sigurjónsdóttir og Eiríkur Rögnvaldsson, 2021: Málið er: greinasafn 1980–2020. Reykjavík: Háskólaútgáfan. 522 s.

Málið er er et festskrift til Höskuldur Þráinsson, professor i islandsk lingvistik ved Islands Universitet i anledning af hans 75-års fødselsdag. I bogen findes der et bredt udvalg af hans artikler fra en 40 års periode, 1980–2020. Festskriftet er redigeret af tre kolleger fra Islands universitet og de skriver også forord til bogen.

Birna Arnbjörnsdóttir, 2021. Tölvutengd tungumálakennsla: Kennslufræði, árangur og möguleikar Icelandic Online námskerfisins. Publiceret på: <http://millimala.hi.is/wp-content/uploads/2022/01/2021-2-Birna-Arn-bjo%CC%88rnsdo%CC%81ttir.pdf>

Artiklen handler bl.a. om mulighederne for at bruge Icelandic Online-kursmateriale (www.icelandiconline.com) til at udvikle kurser på andre sprog.

**Guðrún Steinþórsdóttir og Sigrún Margrét Guðmundsdóttir (red.), Rit-
ið. 3/20021. Tímarit Hugvísindastofnunar.** Reykjavík, Hugvísindastofnun
Háskóla Íslands. 268 s. Publiceret på: [https://ritid.hi.is/index.php/ritid/issue/
view/14](https://ritid.hi.is/index.php/ritid/issue/view/14)

Dette nummer af Ritið handler om indflydelsen af digital teknologi og medier på det islandske sprog og kultur og gæstredaktører for numret er Eiríkur Rögnvaldsson og Sigríður Sigurjónsdóttir. Numrets artikler er: Iris Edda Nowenstein og Sigríður Sigurjónsdóttir: Stafrænt málsambýli íslensku og ensku [Digital sprogkontakt mellem islandsk og engelsk], Hildur Hafsteinsdóttir, Sigríður Sigurjónsdóttir og Þorbjörg Þorvaldsdóttir: Íslenskur hreimur í málsambýli [Islandsk accent i forbindelse med sprogkontakt], Ragnheiður Jónsdóttir og Helga Hilmisdóttir: Leikjatölvur og orðaforði unglunga [Spillecomputer og teenageres ordforråd], Finnur Friðriksson og Ásgrímur Angantýsson: „Þá leyfir maður sér liggur við að hlaupa tungumálanna á milli“ [Om sprogveksling mellem islandsk og engelsk på samfundsmedier hos elever på gymnasial uddannelse], Agnes Sólmundsdóttir, Dagbjört Guðmundsdóttir, Lilja Björk Stefánsdóttir og Anton Karl Ingason: Vondar vélþýðingar [Dårlige maskinoversættelser] og Ari Páll Kristinsson: Rannsóknir á stafrænu málsambýli varpa nýju ljósi á meginþræði íslenskrar málstefnu. [Forskninger i digital sprogkontakt kaster nyt lys over hovedtrækkene i islandsk sprogpolitik.]

Helga Hilmisdóttir (red.), 2021: Orð og tunga. Nr. 23. [Ord og sprog. Tidsskrift udgivet af Árni Magnússon-instituttet for islandske studier.] 152 s.

Årgangens artikler er: Ari Páll Kristinsson: Innri breytileiki og málsnið [intra-speaker variation og sprogligt register], Ásta Svavarsdóttir: Málþróun og samfélagsbreytingar á síðari hluta 19. aldar. [Sprogudvikling og samfundsændringer], Þorsteinn G. Indriðason: Af hverju *góðlátlegur* en ekki **góðleglátur*? [Om suffikset *-látlegur*], Ágústa Þorbergsdóttir: Staða íslensku á sviði fjármála [Om islandsk sprogs status på finansområdet].

Bindet indeholder desuden to kortere bidrag: Svavar Sigmundsson skriver om kælenavne i en samling af genealogier og Jóhannes B. Sigtryggsson skriver om bindestreg.

Höskuldur Þráinsson, 2021: Handbók um málfræði. Tredje udgave. Reykjavík: Mál og menning. Reykjavík. 368 s. Redaktion: Árni Árnason, Heimir Pálsson og Laufey Leifsdóttir.

Dette er en opslagsbog om islandsk grammatik for lærere og elever. Bogen

er todelt. I den første del er en liste med kortfattede definitioner af grammatiske termer. Den sidste del har syv kapitler, der handler om udtale, fleksion, orddannelse, syntaks, semantik, sprogrøgt og sproghistorie.

Íslenskt mál og almenn málfræði Nr. 43. [Íslandsk sprog og generel lingvistik'. Tidsskrift udgivet af den islandske lingvistikforeningen] 2021. Red. Ásta Svavarsdóttir, Einar Freyr Sigurðsson og Þórhallur Eyþórsson. 208 s.

Dette nummer indeholder fire artikler, bl.a. om islandsk syntaks, sproghistorie og morfologi: Þorgeir Sigurðsson: *Haustlǫng*. How syntax and rhyme interact in early Old Norse *dróttkvætt*. Heimir F. Viðarson: *Sögulegar breytingar á orðaröð með tveggja andlaga sögnum í íslensku*. Þorsteinn G. Indriðason: *Leitin að stofninum*. Um stofnsamsetningar og samanburð við eignarfallssamsetningar. Veturliði Óskarsson og Þorsteinn G. Indriðason: *Eingarfallssamsetningar með sterkum lýsingarorðum í fyrri lið*. Söguleg og samtímaleg úttekt.

Jóhannes Bjarni Sigtryggsson, 2021: Íslensk réttiritun.

Jóhannes Bjarni har publiceret vejledninger om islandsk retskrivning, fremstillet som en webside tilpasset et online miljø: <https://rettritun.arnastofnun.is/>. På denne måde er informationerne mere tilgængelige.

Katrín Axelsdóttir, Veturliði Óskarsson og Þorsteinn G. Indriðason, 2021. Möggubrár heklaðar Margréti Jónsdóttur sjötugri 21. mars 2021.

Reykjavík: Rauðhetta útgáfufélag. 180 s. Publiceret på: https://ritaskra.arnastofnun.is/media/skraning_pdf/moggubrar.pdf

Möggubrár er et festskrift til Margrét Jónsdóttir, professor i islandsk sprog. Det er redigeret af tre af Margréts kollegaer og udsendt i anledning af hendes 70-års fødselsdag 21. marts 2021.

Festskriftet er skrevet af venner og kollaeger og det indeholder 37 kortere bidrag og artikler om forskellige sproglige emner.

Kristjana Vigdís Ingvadóttir, 2021. Þrautseigja og mikilvægi íslenskrar tungu. Um notkun dönsku og erlend áhrif á íslensku. Reykjavík: Sögufélag. 320 s.

Bogen handler om hvilken effekt det havde på det islandske samfund at være under dansk herredømme (på det 18. og 19. århundrede). Kampen for det islandske sprog behandles og sprogbrugen på Island studeres på en systematisk måde ved at undersøge amtets embedsmænds korrespondance mellem embedsmænd.

Málfregnir 29. Islandsk Sprognævn's tidsskrift. 2021. 29 s.

I *Málfregnir 29* publiceres resolutionen om det islandske sprogs status år 2021 og også fem foredrag fra symposiet om sprogrøgt som blev afholdt 30. september 2021. Tidsskriftet er tilgængeligt på <http://islenskan.is/images/Malfregnir/malfregnir-2021-29-1-tbl.pdf>

Orðlof veitt Þorbjörgu Helgadóttur sjötugri 18. maí 2021. Reykjavík: Menningar- og minningarsjóður Mette Magnussen. 82 s.

Orðlof er et festskrift til Þorbjörg Helgadóttir, udgivet i anledning af hendes 70-års fødselsdag. Festskriftet indeholder 29 artikler, mange om filologi og leksikografi.

Páll Björnsson. Ættarnöfn á Íslandi. Reykjavík: Sögufélag. 324 s.

Historikeren Páll Björnsson diskuterer kontroversielle emner vedrørende efternavne i Island og knytter dem til historiske udviklinger, f.eks. til dannelsen af byområder og fremkomsten af nationalistiske bevægelser i tidligere tider.

Ragnheiður Jónsdóttir. Enska í slangurorðaforða unglina á Íslandi. Skírnir 195, s. 379–408.

Denne artikel af Ragnheiður Jónsdóttir handler om engelske slangord hos teenagere.

Sálubót. Afmælisrit til heiðurs Jörgen Pind. Reykjavík: Háskólaútgáfan. 248 s.

Festskrift til Jörgen Pind, professor i psykologi, i anledning af hans 70-års fødselsdag. Redigeret af Árni Kristjánsson, Heiða Margrét Sigurðardóttir og Kristján Árnason. Artiklene i festskriftet er skrevet af Jörgen Pind og hans kollegaer inden for psykologi og lingvistik. En række emne diskuteres, herunder dysleksi og visuel perception, psykologiens historie og oprindelse, klinisk psykologi, islandsk i udlandet, leksikografi og sprogrøgt.

Norge

Gunnbild Wiggen

Budal, Ingvil Brügger, Karine Stjernholm og Bernt Ø. Thorvaldsen.

2021. *Norsk språkhistorie for lærarar*. Oslo: Fagbokforlaget.

Denne boka gjev ei grunnleggjande innføring i norsk språkhistorie og er skreddarsydd for grunnskulelæraren. Forfattarane fortel historia om norsk språk og skildrar dei viktigaste endringane, frå urnordisk, via norrønt og mellomnorsk og fram til moderne norsk. Språkleg mangfald, variasjon og endringar i fortid og samtid står sentralt i fagfornyinga. I boka er det lagt stor vekt på å visa skulerelevansen til fagstoffet og korleis dette kan bli formidla i klasserommet.

Fridtun, Kristin. 2021. *Kunsten å irritera seg over språkfeil*. Oslo: Samlaget.

Overraskande bok om velkjent irritasjonsmoment.

Me kommuniserer meir gjennom skrift enn nokon gong, samstundes som evna og viljen til å fylgja rettskrivingsreglane varierer.

Nokre menneske blir svært opprørte når dei støyter på skrivefeil, medan andre tek det heilt med ro. Kvifor reagerer me så ulikt? Kva hender i hjernen når me støyter på skrivefeil? Har personlegdomen vår noko å seia for korleis me reagerer? Og korleis går me fram dersom me vil bli kvitt irritasjonen?

Språkvtar Kristin Fridtun har sett seg føre å svara på desse spørsmåla. Hen grev i faglitteraturen, dukkar ned i kommentarfelta, fretter ut irritable språkbrukarar og granskar irritasjonen frå ulike sider. Hen finn ut at personlegdom har ein del å seia, men at reaksjonsmønsteret vårt likevel ikkje er hogge i stein. Dei aller fleste av oss kan få bukt med skrivefeilirritasjonen, berre me går inn for det.

Kristin Fridtun (f. 1987) frå Elverum er utdanna filolog, bur på Lillehammer og er forfattar på heiltid. Hen har skrive fleire bøker om språk, som *Norsk etymologisk oppkok* (2012), *Nynorsk for dumskallar* (2013) og *Språket er ei bukse* (2019). Fridtun vann Bokhandelens sakprosapris i 2016 og Språkprisen i 2019.

Faarlund, Jan Terje, Svein Lie og Kjell Ivar Vannebo. 2021 [ny utgave].

Norsk referansegrammatikk. Oslo: Universitetsforlaget.

Norsk referansegrammatikk fra 1997 er en standardgrammatikk over moderne norsk språk – bokmål og nynorsk. Det er norgeshistoriens største og

mest omfattende grammatikk. Boka gir en sammenhengende beskrivelse av norsk språk, men kan også brukes som oppslagsverk. Framstillingen er basert på en samling og organisering av store kunnskapsmengder og på ny forskning i nordisk og allmenn språkvitenskap. Grammatikken vil derfor være et nyttig hjelpemiddel for alle som har bruk for kunnskap om dagens norske språk.

Haugen, Tor Arne, Svenn-Arve Myklebost, Stig Jarle Helset og Endre Brunstad. 2021. *Språk, tekst og medvit.* Oslo: Cappelen Damm Akademisk.

Dette nummeret av skriftserien Skriftkultur viser korleis det tverrfaglege skriftkulturelle feltet kan opne nye perspektiv på grunnleggande spørsmål. Eit avgjerande grunnlag for all forskning og vitenskap er at han er skriftbasert. Det gjeld ikkje berre i humaniora, men i alle vitenskaplege disiplinar.

Vitenskaplege teoriar og tenkjemåtar er språklege konstruksjonar i kulturelle fellesskap, og det er i skriftleg form vitenskapleggjinga skjer. Grunnlagsproblem i utforsking av språket og skriftinga er dermed samstundes grunnlagsproblem for andre skriftspråklege praksisar, anten dei er vitenskaplege eller meir generelle. Tilhøva mellom språket, tekstane det gjev grunnlag for, og medvitet til språkbrukarane handlar nettopp om slike grunnproblem. Kva er grunnlaget vårt for å forstå, beskrive og forklare desse tilhøva, og på kva måtar gjev ulike fag og disiplinær ulike inngangar til og svar på slike spørsmål?

I dette nummeret undersøker sju forskarar tilhøvet mellom språk, tekstar og medvit med utgangspunkt i ulike fag innan human- og samfunnsvitenskapane: språkvitenskap, fagdidaktikk, psykolingvistikk, språkfilosofi, estetisk teori, tekst- og litteraturvitenskap og religion. Publikasjonen rettar seg mot studentar, forskarar og andre som er opptekne av dette viktige feltet.

Hem, Erlend og Magne Nylenna (red.). 2021. *Helsespråk. Michael 2021*; 18: Supplement. Oslo: Det norske medicinske Selskab.

Hårstad, Stian. 2021. *Nabospråk og nabospråkundervisning.* Oslo: Cappelen Damm Akademisk.

Er det likegyldig om Pippi snakker svensk eller norsk på tv?

Er det greit at du må snakke engelsk når du bestiller pølse i Legoland?

Hva kan gjøres for at de skandinaviske språkene fortsatt skal være gangbare i hele Skandinavia?

Hovedsiktet med denne boka er å tilby en innføring i temaet nabospråk med vekt på undervisning i emnet. Arbeid med svensk og dansk er en del av læreplanens mål, men dessverre ser det ut til å bli nedprioritert av en del norsklærere. Denne boka viser hvorfor arbeid med nabospråkforståelse er

viktig og nyttig, hva de språklige utfordringene består i, og ikke minst hvordan man kan arbeide med nabospråk på varierte og læringsfremmende måter.

Nabospråk og nabospråkundervisning er rettet mot lærere og lærerstudenter som har – eller kommer til å få – grunnskolen som sin arbeidsplass.

Hårstad, Stian, Brit Mæhlum og Rikke van Ommeren. 2021. *Blikk for språk. Sosiokulturelle perspektiver på norsk språkvirkelighet*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.

Hvorfor slutter noen å bruke dialekten sin selv om Norge er kjent for å være et «dialektparadis»?

Hvorfor blir «knoting» ofte oppfattet som negativt?

Hvorfor vinner bokmål terreng i forhold til nynorsk når skriftformene er offisielt likestilte?

Hvorfor blir noen stavemåter sett ned på selv om de har vært tillatt i mer enn hundre år?

Denne boka gir innsikt i en essensiell dimensjon ved språk, nemlig at språklige valg uttrykker sosiale og kulturelle posisjoner.

Med blikk for språkets ideologiske aspekter og sosiale funksjoner ser forfatterne på fenomener som standardisering, dialektnivellering, «knoting» og multi-etnolekt, språkbruk i digitale tekster og reklame, og forholdet mellom norsk og andre språk fra norsk språkhistorie, som samisk, dansk, tysk og engelsk.

Blikk for språk. Sosiokulturelle perspektiver på norsk språkvirkelighet er skrevet for studenter i norsk- og nordiskfaget og passer på bachelor- og masternivå. Leserne blir kjent med sentrale begreper fra sosiokulturell lingvistikk og får innsikt i noen av språkvitenskapens grunnlagsspørsmål. Framstillingen er særlig aktuell for lærerstudenter som skal bidra til elevers danning i et demokratisk og flerkulturelt samfunn.

Jahr, Ernst Håkon og Gro-Renée Rambø (red.). 2021. *Norsk språk i rom og tid*. Oslo: Novus.

Forskningsgruppa i språkhistorie (HistLing) ved Fakultetet for humaniora og pedagogikk, Universitetet i Agder, legg med dette fram skrift nr. 1 frå miljøet.

Ein tanke bak denne samlinga av artiklar er å vise fram noko av mangfaldet og spennvidda i ei av dei største forskningsgruppene ved fakultetet. Etter ei omfattande internasjonal evaluering av humanistisk forskning (HumEval), som Forskningsrådet gjorde ved norske universitet og høøgskolar med rapport i 2017 (Evaluering av humanistisk forskning i Norge), blei forskningsgruppa tildelt NFR-middel til vidare utvikling. Eit resultat av dette er no m.a. denne antologien.

Heilt bak i boka finn ein ei liste over medlemmene i gruppa med opplysningar om kva for område av språkvitskapen dei primært arbeider på. Gruppa samlar i alt 15 forskarar frå ulike område og særskilt innan diakron språkforskning. Dei fleste er knytte til Instituttet for nordisk og mediefag, to kjem frå Instituttet for framandspråk og omsetting. Gruppa har eit fleirtal kvinnelege forskarar, og det er òg med fleire aktive emeriti. 11 av forskarane i gruppa er representerte i denne antologien som forfattarar eller redaktørar.

Jølle, Lennart, Ann Sylvi Larsen, Hildegunn Otnes og Leiv Inge Aa. 2021. *Morsmålsfaget som fag og forskningsfelt i Norden*. Oslo: Universitetsforlaget.

Morsmålsfaget er stort og mangfoldig og omfatter mange deldisipliner. Det utgjer et «fagmassiv», som lærere, lærerutdannere og forskere må orientere seg i. I denne antologien er det samlet 13 artikler som demonstrerer eksemplar på hvordan det både kan undervises i og forskes på morsmålsfaget. Boka inneholder artikler innanfor språkdidaktikk, litteraturredidaktikk og skriveidaktikk og har empiri fra alle nivå i utdanningssystemet i Norge, Sverige, Danmark og Finland. Antologien speiler også at morsmålsfaget er i stadig bevegelse, og nye disipliner kommer til. Derfor har vi for eksempel med bidrag som digital skriving i sosiolingvistisk perspektiv, sanglyrikk som multimodalt uttrykk og pedagogisk transspråking. Antologien har blitt til i etterkant av en nordisk konferanse om morsmålsdidaktikk ved NTNU, Trondheim, i 2019. Konferansekomiteen var den samme som redaksjonen for denne antologien. Både konferansen og boka inngår i en rekke slike arrangement som går på omgang i morsmålsdidaktikkmiljøene i Norge, Sverige, Danmark og Finland. Det felles nordiske nettverket har navnet Nordisk nettverk for morsmålsdidaktisk forskning (NNMF).

Karlsen, Helene Urdland. 2021. *Norsk ordbok – nynorsk*. Oslo: Cappelen Damm Undervisning.

Norsk ordbok – nynorsk inneheld det sentrale ordtilfanget i moderne nynorsk. Ordboka er laga spesielt for elevar i grunnskulen og i den vidaregåande skulen.

Cappelen Damms *Norsk ordbok – nynorsk* er den nyaste og mest oppdaterte ordboka i sitt slag. Ordboka tar utgangspunkt i moderne norsk og er grundig gjennomarbeidd med tanke på lesbarheit, eit aktuelt ordtilfang og brukaranes behov for ei påliteleg og praktisk ordbok.

Kjelaas, Irmelin og Kristin Fagerheim. 2021. *Integrert språk- og fagopplæring for nyankomne andrespråkselever*. Oslo: Universitetsforlaget.

Nyankomne andrespråkselever står overfor en stor læringsoppgave: De skal

tilegne seg det norske språket samtidig som de skal fortsette sin faglige utvikling – på norsk. Dette krever at de får ei tilpassa opplæring både i språk og fag, at språk- og fagopplæringa ses i sammenheng, og at opplæringa er ressursorientert og tar utgangspunkt i elevenes erfaringer, kunnskaper og flerspråklige kompetanse. Denne boka gir ei teoretisk og didaktisk innføring i hvordan ei slik helhetlig og integrert opplæring kan planlegges, organiseres og gjennomføres. Forfatterne presenterer det sosiokulturelle teorigrunnlaget for slik opplæring, før de tar for seg det didaktiske arbeidet med ordforråd, muntlighet, lesing og skriving. Opplæring for nyankomne minoritetsspråklige elever er i fokus i boka. Den er også nyttig lesning for alle lærerstudenter og lærere som kommer til å få, eller har andrespråkselever i sitt klasserom.

Kverndokken, Kåre, Jannike Ohrem Bakke og Ingvil Brügger Budal (red.). 2021. *101 grep om grammatikk. Om språket som system og språket i bruk*. Oslo: Fagbokforlaget.

Hva er grammatikkens rolle i fagfornyelsen (LK20)? Hva er formålet med grammatikkundervisning, og hvordan lykkes man med den?

101 grep om grammatikk er den åttende boka i *101-serien*, og i likhet med de andre titlene legges det også her stor vekt på å forene teori og praksis. Boka har et knippe fagfelleverderte, vitenskapelige artikler som tematiserer grunnleggende spørsmål om grammatikk og grammatikkundervisning. Med denne boka får undervisere på ulike nivåer en didaktisk verktøykasse til egen grammatikkundervisning.

101 grep om grammatikk bidrar til ny forskning på feltet. Boka er en skattkiste for alle som skal jobbe med å utvikle elevers grammatiske kompetanse i hele det 13-årige skoleløpet. Målgruppen er lærere, studenter, lærerutdannere og forskere.

Matre, Synnøve, Randi Solheim, Hildegunn Otnes, Kjell Lars Berge, Lars Sigfred Evensen og Ragnar Thygeson. 2021. *Nye grep om skriveopplæringa*. Oslo: Universitetsforlaget.

Korleis kan ei felles forståing av skriving og tydelege forventningar om skrivekompetanse gi betre skriveopplæring? Og korleis kan ein utnytte læringspotensialet som ligg i skriving i ulike fag og samanhengar? I fleire år har forskarar følgt ei stor gruppe lærarar og elevar i arbeidet deira med skriving og vurdering. Funna er interessante og oppsiktsvekkande. Denne boka presenterer bakgrunnen for det landsomfattande Normprosjektet, gjennomføringa, funn og erfaringar. Boka inneheld også praktiske ressursar for skriveopplæring og tekstvurdering og presenterer erfaringar med å ta desse i bruk. Lærar- og

elevstemmer kling saman med forskarstemmene gjennom heile boka, mellom anna i form av skriveoppdrag, elevtekstar frå ulike fag og samtalar om tekstar. Slik vender boka seg til ei brei lesargruppe: skriveforskarar, lærarutdannarar, skuleleiarar, utviklingsorienterte lærarar og ikkje minst lærarstudentar. Forskarane som har designa og gjennomført prosjektet, har i fellesskap forfatta boka, og redaktørane har skrive det heile saman. I eit etterord set Judy Parr frå New Zealand prosjektet inn i ein internasjonal kontekst.

Monsen, Marte og Verónica Pájaro (red.). 2021. *Andrespråkslæring hos voksne. Vitenskapelige innsikter og didaktiske refleksjoner*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.

Hvordan lærer voksne norsk som andrespråk? Hvordan bør språkopplæringen være?

De fleste utgivelsene innen norsk som andrespråk handler om barns læring av norsk i skolen og i barnehagen. Voksne innlærere har ikke fått like stor oppmerksomhet i forskningen. Voksne lærer imidlertid ikke språk helt på samme måte som barn, og voksnes språklæring skjer i andre kontekster og under andre betingelser. Derfor er det viktig med en oppdatert bok om andrespråkslæring hos voksne spesielt, både for forskningens del og for didaktisk refleksjon.

Denne boka presenterer ny kunnskap om andrespråkslæring og andrespråksdidaktikk for voksne. Sentrale temaer er morsmålsbegrepet, språklige repertoar, investering, identitet, ordforråd, syntaks, numerasitet, lese- og skriveutvikling, Norskprøven, språkkrav og jobbintervjuer.

Forfatterne er forskere innen flerspråklighet og språklæring, og de undersøker temaene fra ulike perspektiver; kritiske, sosiolingvistiske, sosiokulturelle og kognitive. De drøfter også hvilke konsekvenser de nye innsiktene bør få for norskopplæringen.

Boka er aktuell for alle som er involvert i andrespråksfeltet og språkopplæringen i norsk, som politikere, forskere, studenter og skolefolk. Den er særlig nyttig for lærere som underviser voksne i norsk som andrespråk.

Maal og minne. Vol 113, nr. 1 og 2 (2021; utgitt hhv. 8.6.2021 og 17.12.2021). Oslo: Novus.

Maal og Minne er Bymålslagets tidsskrift. Tidsskriftet ble grunnlagt i 1909 av Magnus Olsen og har til formål å bringe bidrag til belysning av bl.a. norsk språk og norske språkminner av enhver art, middelalderlitteratur, norske stedsnavn og folkeminner. Bidrag til tidsskriftet blir vurdert av redaktørene og av uavhengige konsulenter (*referees*). *Maal og Minne* kommer ut med to hefter

i året og trykker artikler og anmeldelser på norsk, svensk, dansk, engelsk og tysk.

Norsk Lingvistisk Tidsskrift. Vol 39, nr. 1 og 2 (2021; utgitt hhv. 2.7.2021 og 14.1.2022). Oslo: Novus.

Norsk Lingvistisk Tidsskrift (NLT) er et forum for norsk språkvitenskap og bringer lingvistiske artikler og bidrag på norsk innenfor alle grener av og områder i språkvitenskapen, også felt som faghistorie og lingvistikkrelatert vitenskapsteori. NLT er et fagfelleverdert tidsskrift og utgis med støtte fra Norges forskningsråd.

Nygård, Mari. 2021. *Grammatikk og grammatikkdidaktikk*. Oslo: Samlaget.

Grammatikarar er språkmekanikarar, og arbeid med grammatikk handlar om å forsøke å finne ut korleis språkmaskineriet fungerer, kva komponentar det har, og korleis dei verkar saman.

Barn tileignar seg grammatikken i morsmålet sitt heilt knirkefritt. Vi vil spørje korleis ein kan vekkje interesse for innsikt i språkstruktur, og korleis ein kan leggje opp til undring og utforsking av sitt eige morsmål, slik at grammatikkundervisninga blir spennande. Kunnskap om norsk språkstruktur og omgrepsapparat omkring dette er grunnleggjande for mange område innanfor norskfaget, mellom anna lese- og skriveopplæring, norsk som andrespråk, talemål og nynorskdidaktikk.

Denne boka inneheld både grammatikk og grammatikkdidaktikk. Det mest sentrale vil vere å gi ei grunnleggjande innføring i faget grammatikk. Her vil vi leggje vekt på innlæring av grammatisk terminologi og analysemåtar. I tillegg vil vi gjennom heile boka diskutere korleis ein kan nærme seg dette emnet saman med elevar, og også kvifor dette er eit viktig emne, både i seg sjølv og som byggestein for andre emne i norskfaget.

Seljeseth, Ida. 2021. *Klart språk og retorisk medborgerskap*. Doktorgradsavhandling. Oslo: Universitetet i Oslo.

Klart språk, eller plain language, er en internasjonal innsats for å gjøre institusjonelle tekster, som for eksempel vedtaksbrev eller helseinformasjon, mer forståelige. En vanlig begrunnelse for å jobbe med klart språk er at uklart språk er et demokratisk problem, og til hinder for rettssikkerheten.

Tanken om at uklart språk hemmer demokratiet og rettssikkerheten, har resultert i en oppfatning om at motsetninga, klart språk, fremmer det. I avhandlinga argumenterer Seljeseth for at dette ikke er en selvfølge. Klart språk er en forutsetning for deltakelse i samfunnet, men det er også en forutsetning

for språklig maktutøvelse. Forskjellen ligger i *hva* som gjøres klart. Hvis klar-språkinnstasen i hovedsak er retta mot å gi tydelige beskjeder, kan klart språk like gjerne være hemmende for demokratiet og rettssikkerheten.

Det betyr at klarspråkprosjekter som har som formål å fremme demokratiet og rettssikkerheten må ha et bevisst forhold til makt. I noen tekster kan økt forståelighet gjøre at flere lesere tar informerte valg. I andre tekster kan det hende at arbeidet med å øke forståeligheten går på bekostning av nyansene på en sånn måte at flere gjør det de får beskjed om, uten å ha noe bevisst forhold til at de kunne gjort noe annet.

For å sikre at klarspråkprosjektene faktisk fremmer, og ikke hemmer, demokratiet og rettssikkerheten, foreslår Seljeseth at *retorisk medborgerskap* etableres som et selvstendig mål for klarspråkarbeid. Retorisk medborgerskap er knytta til medborgernes retoriske handlekraft – i offentligheten og i møte med det offentlige. Det er knytta til evnen til å ytre seg relevant, som igjen er knytta til forståelse. I tillegg påvirkes retorisk handlekraft av muligheten til å bli hørt – i denne sammenhengen offentlig sektors holdning til medborgernes ytringer.

Språknytt. Språkrådet. 2021.

<https://www.sprakradet.no/Vi-og-vart/Publikasjoner/Spraaknytt/>

Statsspråk. Språkrådet. 2021.

<https://www.sprakradet.no/Vi-og-vart/Publikasjoner/Statssprak/>

Termposten. Språkrådet. 2021.

<https://www.sprakradet.no/Vi-og-vart/Publikasjoner/termposten/>

Sverige

Jobanna Ledin

Aare, Cecilia, 2021: Reportaget som berättelse: en narratologisk undersökning av reportagegenren. Doktorsavhandling, Stockholm: Stockholms universitet. 301 s.

Avhandlingens syfte är att kartlägga reportagegenren utifrån en narratologisk modell som författaren utvecklat. Med utgångspunkt i modellen synliggör Aare hur en berättare, upplevande karaktärer och regisserande instans fyller olika funktioner som, även de på olika vis, påverkar vad reportaget förmedlar till läsaren. De frågor avhandlingen besvarar är på vilka sätt ett reportage kan berättas och hur narrativiteten mellan olika undergrupper varierar, samt hur ett narrativt engagemang som speglar olika yrkesrollers engagemang skapas.

Aktürk Drake, Memet m.fl. (red.), 2021: Språk och stil: tidskrift för svensk språkforskning. Tema Flerspråkighet. Uppsala: Institutionen för nordiska språk vid Uppsala universitet. Publicerad på <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:uu:diva-434146>. 231 s.

Den årliga tidskriften Språk och stil publicerar språkvetenskapliga artiklar och recensioner av språklitteratur. I detta temanummer av tidskriften presenteras aktuell forskning om flerspråkighet av forskare verksamma i Sverige. De sju bidragen i temanumret behandlar tillsammans flerspråkighetsforskningens historik i Sverige, finskans roll och status i Sverige under 2000-talet, flerspråkig utveckling hos barn, avancerad andraspråksinlärning hos vuxna, relationen mellan flerspråkighet och tanke, språkliga praktiker och språkattityder med koppling till ungdomar i förorten, samt relationen mellan sexualitet och språk i nutida migrationskontexter.

Andersson, Lars-Gunnar, 2021: Göteborgslexikon. Första upplagan, Stockholm: Morfem. 255 s.

Göteborgslexikon är en ordbok med enbart göteborgska ord och uttryck. Boken omfattar runt tusen ord och uttryck med betydelser, användning, uttal och ursprung. Lexikonet har liknats vid ett ordalbum för infödda och en inbjudan till ett nytt språkligt landskap för inflyttade. Vissa ord är allmänt bekanta, som a-män, bamba, dänka, exter, käckt, la, läska, måckli, svale med flera. Andra är inte lika välkända, som flane, gigga, hånka, joggens och tjingsa. Ytterligare andra ord är numera sällsynta, som apparell, golja, klissa, tjala och ånk.

Slutligen är en del ord så självklara att man inte tänker på dem som dialektord, som att man säger tissa för tisdag, jämte för bredvid och mårffar för morfar.

Ask, Sofia, 2021: Skrivande polis. Andra upplagan, Lund: Studentlitteratur. 118 s.

För de flesta poliser har skrivandet en central roll. Texter ingår i både förundersökningar och längre utredningar för olika läsare. Myndighetsutövningen som polis ställer vidare krav på ett vårdat och tydligt språkbruk. I boken behandlas flera infallsvinklar på skrivande som kan kopplas till yrkesrollen polis, som att göra tal till text, att förhålla sig objektiv och att skriva för olika mottagare. Författaren resonerar om hur formuleringar och ordval styr läsaren samt visar hur texter bör utformas för att vara funktionella i utredningsprocessen. Här finns också handfasta råd om vad som är språkligt viktigt att tänka på i texter som anmälan, förhör och PM. Boken riktar sig till både polisstudenter och yrkesverksamma poliser.

Ask, Sofia & Byrman, Gunilla (red.), 2021: HumaNetten Nr 46, tema: Språk och rätt i teori och praktik. Växjö: Fakulteten för konst och humaniora, Linnéuniversitetet. Publicerad på <https://open.lnu.se/index.php/hn/issue/view/178>. 119 s.

Vårnumret av HumaNetten utgår från en konferens på temat "Språk och rätt i teori och praktik" som hölls vid Linnéuniversitetet 2019. De frågor som artiklarna tar upp bekräftar den viktiga roll humaniora har i olika samhällsfrågor, inte minst knutet till detta tema. Stefan Holgersson ger i sitt bidrag en inblick i hur Polismyndigheten kommunicerar. Ulla Tiilikäs visar hur den offentliga makten, förvaltningen och servicen grundar sig på språkanvändning. Laura Ervo, Lukas Kindberg, Marcel Danesi och Kerstin Nordlöf diskuterar metoo-rörelsen som en sociopolitisk form av e-diskurs i termer av effektivitet och diskursiva former. Corina Löwe och Beate Schirmacher skriver om hur journalister rapporterar från rättegångar. Aud Anna Senjes artikel berör bl.a. klarspråksarbete i norska lagar, och Cecilia Wadensjö, Hanna Sofia Rehnberg och Zoe Nikolaidou följer en asylsökande i mötet med text i en tolkad asy-lintervju.

Blomström, Vendela & Persson, Catarina, 2021: Muntlig interaktion i akademiska sammanhang. Andra upplagan, Lund: Studentlitteratur. 268 s.

Som student ställs man inför många språkliga utmaningar – det gäller inte minst alla studenter med svenska som andraspråk. Boken syftar till att stötta dem i muntliga sammanhang, och innehåller både beskrivande textavsnitt

och praktiska övningar. Den passar för kurser på universitet och högskola liksom på kurser i svenska som andraspråk på gymnasium och inom vuxenutbildning.

Blomström, Vendela & Wennerberg, Jeanna, 2021: Akademiskt läsande och skrivande. Andra upplagan, Lund: Studentlitteratur. 356 s.

Studier på universitet och högskola är en utmaning för många. Många studenter vet inte hur man ska tackla de högt ställda förväntningarna på att planera och studera effektivt. Andra saknar lässtrategier för att förstå vetenskaplig text, liksom kunskap om hur man anpassar sitt skrivande till den akademiska genren och stiltnivån. Boken innehåller resonerande textavsnitt varvat med praktiska övningar och konkreta råd. Författarna förklarar hur man utvecklar sitt skrivande och sin språkfärdighet genom respons från andra, samt lyfter fram utmärkande drag i det akademiska språkbruket.

Brandtler, Johan & Kalm, Mikael, 2021: Nyanser av grammatik: gränser, mångfald, fördjupning. Första upplagan, Lund: Studentlitteratur. 338 s.

Grammatisk fördjupning innebär till en del att analysera de "sanningar" som den grundläggande grammatiska beskrivningen förmedlar. I den här boken problematiserar olika författare i arton kapitel en rad föreställningar och aspekter av svenskans grammatik, liksom grammatikbeskrivningens praktiska och teoretiska nytta: Hur många ordklasser finns det – egentligen? Hur ska man skilja på adverb och adjektiv, på huvudverb och hjälpverb? Var går gränsen mellan lexikon och grammatik, och hur ser samspelet ut? Boken riktar sig främst till studenter på fortsättningskurser i svenska och nordiska språk, inklusive blivande ämneslärare.

Brändén, Henrik, 2021: Populärvetenskapens poetik och retorik: om konsten att förklara. Lund: Celanders förlag. 139 s.

Genom åren har vetenskapsskribenten Henrik Brändén i egenskap av författare och föreläsare haft målet att skapa intresse och förståelse för komplicerade biologiska sammanhang. Den här boken handlar däremot om texter, om allt från hur man bygger upp en text rent tekniskt till hur man lär sig se texters mer subtila och konstnärliga sidor. Boken riktar sig till den som vill bli bättre på att skriva populärvetenskapligt, men också till den som vill veta mer om skönlitterärt skrivande.

Dahl, Alva, 2021: Slå rot i förvandlingen: Gunnel Vallquists liv och livshållning. Lund: Ellerströms. 389 s.

Författaren, översättaren och akademiledamoten Gunnel Vallquist (1918–2016) var länge ett namn i offentligheten, dels som översättare av Marcel Prousts, dels som essäist och debattör i kyrkliga frågor. Hon satte upp stränga principer för bildning och livsföring, sökte sina andliga rötter i Frankrike, Italien och Ryssland, och förstod att det mest avgörande var att lära sig bejaka tillvarons paradoxer: "Att gå in i motsägelsen, att vila i spänningpunkten, att slå rot i förvandlingen", som hon skrev i betraktelsesamlingen *Steg på vägen*. I denna biografi följer Alva Dahl de litterära, teologiska och livspraktiska trådarna i en komplex människas liv, samtidigt som hon breddar bilden av det svenska 1900-talets kulturliv.

Devine, Josefin, 2021: Bygden, byarna och buan: studier av bebyggelsenamnen i Hackås och Ovikens socknar, med ett särskilt avsnitt om fäbodnamnen. Doktorsavhandling, Umeå: Umeå universitet. 199 s.

Avhandlingen behandlar bebyggelsenamn från Hackås och Ovikens socknar i Jämtland. Den innehåller en analys av 79 enskilda namnartiklar med en fördjupning av 151 fäbodnamn. Syftet i studien har varit att besvara frågor om hur namnen är konstruerade, till vilket språkmaterial de är bildade, och vilken saklig grund namnen har. Studien ingår i serien *Sveriges ortnamn*, som ges ut av Institutet för språk och folkminnen.

Douglah, Jessica, 2021: Dans, mobilitet, multimodalitet: en interaktionell studie av lärandesituationer i showdansklasser. Doktorsavhandling, Stockholm: Stockholms universitet. 97 s.

Dansare använder sig av sin kropp för att förmedla en berättelse, en känsla eller ett budskap. Denna resurs kan även användas av danslärare i olika undervisningssituationer. Syftet med avhandlingen är att undersöka interaktion i en lärandesituation där många uttryckssätt används för att skapa en gemensam uppfattning om hur dansen ska framföras. Studien har dessutom ett metodologiskt syfte att bidra till utveckling av multimodal transkription av mobila aktiviteter.

Flyman Mattsson, Anna, 2021: Andraspråkets grammatik. Första upplagan, Lund: Studentlitteratur. 224 s.

Denna grundbok med tillhörande övningsbok belyser andraspråkets grammatik. Boken riktar sig till studerande på högskola och universitet som läser ämnet svenska som andraspråk. Den ger även stöd till lärare i svenska som andraspråk i grundskola och gymnasium.

Flyman Mattsson, Anna & Håkansson, Gisela, 2021: Bedömning av svenska som andraspråk: en analysmodell baserad på grammatiska utvecklingsstadier. Andra upplagan, Lund: Studentlitteratur. 160 s.

Många elever med ett annat modersmål än svenska har svårt att nå målen i skolans olika ämnen. Ofta beror det på att deras svenska inte utvecklats i samma takt som innehållet blir mer komplext i olika ämnen. I den här boken beskriver författarna grammatiska utvecklingsstadier i svenska och resonerar om hur man skapar bra förutsättningar för språkutveckling. Boken vänder sig till lärarstudenter och verksamma lärare med behov av ett analysverktyg för andraspråksutveckling.

Forsberg, Camilla, 2021: Skrivandets gränser: Normering genom skrivdiskurser i tidig skrivundervisning. Doktorsavhandling, Växjö: Linnéuniversitetet. Tillgänglig på Internet: <https://lnu.diva-portal.org/smash/get/diva2:1553153/FULLTEXT04.pdf>. 240 s.

Avhandlingen handlar om hur skrivundervisning ser ut i förskola, förskoleklass och grundskola upp till årskurs 3. Den bygger på observationer av skrivaktiviteter, dels för tre- till femåringar på en förskola, dels i en grundskola från förskoleklass upp till årskurs 3. I observationerna har primärt det som läraren lyfter fram och poängterar som viktigt noterats. Resultaten visar att eleverna driver den så kallade färdighetsdiskursen medan lärarna försöker stimulera barnens kreativitet. När eleverna efterfrågar skriv- och stavningsregler, är lärarnas intention att främja skrivandet i sig.

Fridell, Staffan, 2021: Ordskloak: svenska ords släktskap och ursprung. Stockholm: Kaunitz-Olsson. 359 s.

Detta är en etymologisk ordbok som visar vilka svenska ord som är beslätade med varandra och hur. Boken riktar sig till ordvitsare, korsordslösare och språkpoliser, personer som följer frågeprogram på teve, läser språkspalter i tidningar och lyssnar på programmet *Språket* i radio, kort sagt alla som gillar ord och vill veta mer. Författaren är professor emeritus i nordiska språk vid Uppsala universitet. Han är även etymologisakkunnig åt Svenska Akademiens ordbok.

Grahn, Inga-Lill & Lindholm, Camilla (red.), 2021: Tala om kroppen: språkliga perspektiv på hälsa och sjukdom i den digitala eran. Första upplagan, Stockholm: Morfem. 161 s.

Den här boken har kroppen i fokus: hur vi talar om den, upplever den och beskriver den. Med språkvetenskapliga metoder tar författare upp olika

perspektiv på språk och kropp, som hur vi söker kunskap om sjukdomar, hur vi använder metaforer för att tala om cancer, hur ett flerspråkigt samtal på mödrahälsovården kan se ut, och mer. Boken tar även upp den aktuella frågan vad som händer med kroppen i ett samtal där kroppen är frånvarande, som i ett digitalt möte. I boken medverkar språkforskare från Sverige och Finland.

Hasan, Baki (red.), 2020: Språkrådets svensk-romska socialordlista. Stockholm: Institutet för språk och folkminnen. Publicerad på <https://www.isof.se/stod-och-sprakrad/spraktjanster/svensk-romska-ordlistor>.

Språkrådets svensk-romska socialordlista innehåller uppslagsord och fraser på svenska och deras motsvarigheter på romska. Den nya utgåvan omfattar dialekterna kelderash, arli och lovani. Målgruppen för ordlistan är dels tolkar och översättare, dels personal inom social omsorg som kan lite romska eller ingen romska alls, men som ibland behöver använda romska i sitt arbete.

Henderson, Fridha & Frid, Lina, 2021: Kreativt skrivande, Övningar – fakta – inspiration. Didacta Förlag. 68 s.

Detta är en inspirationsbok i kreativt skrivande. Den innehåller ett femtiotal skrivövningar varvat med fakta om skrivprocessen och skrivtips kopplade till olika texttyper och framställningsformer: argumenterande text, berättande text m.fl. Boken passar den som går en skrivarkurs, läser svenska på gymnasienivå eller har skrivande som hobby.

Holm, Anette, 2021: Glasklart! Skriv bättre på jobbet. An1 Förlag. 85 s.

Det här är en bok till alla som skriver i jobbet och vill bli bättre på det. Boken ger råd om hur man lär sig att hitta rätt ordval, ton och stil. Det är ingen grammatikbok, utan handlar om skrivprocessen varvat med skrivtips. Boken tar upp exempel från olika genrer och texttyper, som säljande text, mejl, minnesanteckningar, beslutsunderlag, nyhetsbrev och sociala medier.

**Håkanson, Nils, 2021: Dolda gudar: en bok om allt som inte går förlo-
rat i en översättning.** Stockholm: Nirstedt/litteratur. 356 s.

Med kunskap och många exempel från forntid till nutid visar författaren hur synen på översättning har varierat mellan epoker. Boken behandlar allt från reformationens betydelse för översättningen av Bibeln till svenska, till hur politik och ideologi på olika sätt villkorar översättningsverksamhet. Den tar även upp frågan om det finns ett korrekt sätt att översätta. Boken utsågs till Årets fackbok på Augustpriset 2021.

Häger, Björn, 2021. Intervjuteknik: en handbok. Tredje upplagan Stockholm: Morfem. 276 s.

Boken går igenom grunderna i intervjuteknik, belysta med konkreta exempel. Man får veta hur man får folk att öppna sig, hur man själv blir en bättre lyssnare och hur man lär sig hantera svårintervjuade personer. Boken vänder sig till såväl studenter som erfarna journalister. Den kan läsas av den som använder intervjun som redskap i sitt jobb, men även av den som bara vill veta mer om vilka villkor som styr ett samtal.

Johansson, Sverker, 2021: På vandring i språkens fotspår. [Elektronisk resurs]. Natur & Kultur. 430 s.

Det här är boken för dig som undrar över varför det finns så många språk i världen, och vilka mönster som finns bakom myllret. Den tar upp frågor som varför det talas tusen språk på Nya Guinea, men bara ett på Madagaskar. Den diskuterar även var man ska sätta gränsen mellan ett språk och ett annat. Över 400 olika språk berörs på ett eller annat sätt i boken, från abkhaziska till älv-dalska. Med hjälp av den senaste språkforskningen, men också av arkeologin och genetiken, pekar författaren ut både kända språk och språk som få hört talas om.

Jonsson, Carla, Olvegård, Lotta & Tingsell, Sofia, 2021: Flerspråkighet i arbete. En vägledning från Språkrådet. Uppsala: Institutet för språk och folkminnen. Publicerad på <https://www.isof.se/stod-och-sprakrad/vagledning-ar/flersprakighet-i-arbete>. 70 s.

Detta är en vägledning till alla som arbetar på en flerspråkig arbetsplats. Bokens första del är en introduktion till temat flerspråkighet, andra delen handlar om språkinlärning och tredje delen tar upp kommunikation mellan förstaspråkstalare och inlärare. I slutet av vägledningen presenteras en lista med handfasta råd till förstaspråkstalare och arbetsgivare, sådant som man kan tänka på i samtal med andraspråkstalare. Frågorna i slutet av varje avsnitt är tänkta som underlag för den som leder språkarbetet på en arbetsplats, exempelvis när syftet är att ta fram en språkpolicy.

Jonsson, Mats, 2021: När vi var samer. Stockholm: Galago. 344 s.

I boken fortsätter författaren sitt självbiografiska serieprojekt med syftet att utforska det samiska ursprunget. Boken är både en släktkrönika och en bred, folkbildande skildring av det samiska folkets historia, från att Sápmi växer fram i Nordens norra delar till att svenskarna koloniserar området söderifrån.

Jonsson, Åke, 2021: Radion och språket: om lyssnare, hallåmän, språk-vård, dialekter och svordomar. Första upplagan. Stockholm: Morfem. 208 s.

I boken berättar författaren sin egen och radions historia från ett språkligt perspektiv. Alltsedan Radiotjänst startade sina sändningar i januari 1925 har radions uppgift varit att förmedla nyheter, vara folkbildande och underhållande. Radion har samtidigt kommit att bli en självklar och naturlig plats för spridning av det talade ordet: såväl den föredömliga svenskan, som det så kallade språkliga fördärvet. Dialekter, svordomar, uttal av namn och ord i radio har diskuterats och debatterats från första stund, liksom frågan om vilka röster som får höras.

Klarspråk, 2021. Stockholm: Språkrådet, Institutet för språk och folkminnen. 4 s.

Klarspråk är en bulletin med nyheter om klarspråksarbete i Sverige och i andra länder. Tidningen kommer ut fyra gånger per år, och samtliga nummer går att läsa och ladda ned på Isofs webbplats: <https://www.isof.se/lar-dig-mer/publikationer/tidskrifter/bulletinen-klarsprak>. Man kan också prenumrera kostnadsfritt på tidningen. Nr 1 hade temat fackspråk och terminologi, där bland annat Erik Molander tog upp strategier för att lära sig ett yrkesspråk när svenska inte är ens förstaspråk. I nr 2 presenterades vinnaren av Klarspråkskristallen, nämligen Skatteverket som fick pris för sitt arbete med klarspråk under coronakrisen. Nr 3 hade temat demokrati, med anledning av att vi för 100 år sedan hade vårt första riksdagsval med allmän och lika rösträtt, och att kvinnor för första gången kunde ta plats i riksdagens kammare. I nr 4 på temat internkommunikation skrev bland annat Catharina Nyström Höög om mallar som ett hjälpmedel i klarspråksarbete.

Larsson, Maria, 2021: Viktig läsning?: svensklärare i gymnasiet om läsundervisning i en performativ kontext. Doktorsavhandling, Falun: Högskolan Dalarna. 311 s.

I avhandlingen undersöks hur svensklärare på gymnasiet talar om läsundervisningen i en kurs som avslutas med ett nationellt läsförståelseprov. Syftet är att bidra med kunskap om vilka didaktiska utmaningar svensklärare på gymnasiet ställs inför när de ska välja innehåll till läsundervisning i en i övrigt policybemängd och performativ kontext. Ett särskilt fokus riktas mot vad lärarna anser vara viktigt att elever lär sig och vilken *powerful knowledge* som synliggörs i den berättade praktiken.

Lundblad, Carl-Erik & Josefsson, Gunlög, 2021: Småländska: orden och grammatiken. Första upplagan Stockholm: Morfem. 332 s.

I boken används småländska som ett samlingsnamn för den språkliga bredden i Småland. Boken börjar med ett avsnitt om dialekter, och fortsätter med att beskriva småländskt uttal och ordbildning. Ordboksdelen tar upp småländska ord och uttryck tillsammans med språkexempel och förklaringar. Grammatikdelen beskriver och exemplifierar uttrycksmått som man finner i just småländska. Utgångspunkten är en äldre småländska som talades då Småland och resten av Sverige huvudsakligen beboddes av bönder, men här finns också inslag av den samtida småländska som man finner i litteratur och medier.

Norrby, Catrin, Lindström, Jan, Nilsson, Jenny & Wide, Camilla, 2021: Interaktion och variation i pluricentriska språk: kommunikativa mönster i sverigesvenska och finlandssvenska: slutrapport från ett forskningsprogram. Stockholm: Riksbankens jubileumsfond i samarbete med. 159 s.

Boken är en slutrapport över de viktigaste resultaten från forskningsprogrammet "Interaktion och variation i pluricentriska språk. Kommunikativa mönster i sverigesvenska och finlandssvenska" finansierat av Riksbankens jubileumsfond 2013–2020. I bokens första del redovisas programmets utgångspunkter, tidigare forskning om pluricentriska språk och samtalsmaterialet från tre domäner: service, lärande och vård. I dess andra del redovisas resultaten från olika interaktionella analyser, såsom hälsningsbeteende, samtalsöppningar, tilltalspraktiker m.fl. I bokens tredje del diskuteras resultaten i ett vidare sammanhang där mikroanalyser kopplas till kontextuella faktorer. Slutligen tolkas resultaten i en större samhällskontext och diskuteras med utgångspunkt i de relationer som råder mellan språkbruk, kultur och nation,

Rösare, Sara & Mattson, Anki, 2021: Uppdrag textgranskning: en bok om att förbättra andras texter. Andra upplagan, Stockholm: Producta. 170 s.

Uppdrag textgranskning är en praktisk handbok för dig som arbetar med att förbättra andras texter – med allt från att korrekturläsa till att göra större förändringar i språket och dispositionen. Boken tar på ett systematiskt sätt upp vad du behöver ta ställning till, oavsett om du kommer in i en verksamhet som konsult eller om texten är en kollegas eller en students.

Spetz, Jennie, 2021: Nationella minoriteter. Vad vet svenska folket om dem? Rapport. Uppsala: Institutet för språk och folkminnen. Publicerad på <https://www.isof.se/lar-dig-mer/publikationer/publikationer/2021-02-25-nationella-minoriteter-2020>. 36 s.

Institutet för språk och folkminnen, Länsstyrelsen i Stockholms län och

Sametinget har med hjälp av SifoKantar undersökt allmänhetens kunskap om och attityd till de nationella minoriteterna och bevarandet av de nationella minoriteternas språk och kulturer. Undersökningen gjordes i oktober 2020 genom telefonintervjuer med 1 000 personer. Respondenterna bestod av ett riksrepresentativt urval av befolkningen i Sverige (äldre än 15 år). Liknande undersökningar har gjorts 2010 och 2015 med det långsiktiga syftet att följa befolkningens kunskaper och attityder över tid. En utgångspunkt är att allmänhetens kännedom om de nationella minoriteterna kan ge en indikation på hur synliga minoriteternas språk och kultur är i samhället generellt.

Språktidningen, 2021. 84 s.

Under 2021 har åtta nummer av Språktidningen kommit ut. I varje nummer finns en stor bredd av populärvetenskapliga artiklar, krönikor och reportage om både svenska språket och andra språk. Tidningen innehåller bokrecensioner och läsarnas frågor om språkbruk och dialekter med svar av språkvårdare, forskare och terminologer.

Strandberg, Mathias m.fl. (red.), 2020: Svenska landsmål och svenskt folkliv: tidskrift Årg. 143. Uppsala: Kungl. Gustav Adolfs akademien. Publicerad på <https://kgaa.bokorder.se/sv-se/download/f553965f-e95e-4c22-9031-11b282e8cd06>. 233 s.

Svenska landsmål och svenskt folkliv är en gammal kulturtidskrift, grundad 1878 av J.A. Lundell och sedan 1997 utgiven av Kungl. Gustav Adolfs Akademien för svensk folkkultur. Sedan 2016 ges tidskriften ut i samarbete med Institutet för språk och folkminnen. Denna årgång innehåller bland annat Coppélie Cocqs keynote-föreläsning vid SIEF2019 om *Digitala avtryck och narrativ spårbarhet*, Sofie Henricson och Marie Nelson om *Variations-specifika gester. Att hålla tummarna i Finland och Sverige*, och Yair Sapir om *Sveriges samiska språk. Revitalisering, utmaningar och möjliga lösningar*.

Strömquist, Siv, 2021: Konsten att tala och skriva. Sjunde upplagan Malmö: Gleerups. 272 s.

Konsten att tala och skriva är en klassisk handbok för alla som vill utveckla sin kommunikativa förmåga. Den tar upp hela arbetsprocessen, från planering, till formulering och bearbetning. Den redogör för skrivregler och kroppsspråkets betydelse varvat med många exempel. Den sjunde upplagan är grundligt genomarbetad och anpassad till dagens tal- och skrivsituationer samt de senaste årens utveckling på språkets och skrivandets område.

Williams, Henrik, 2021: Rökstenen och världens undergång. Stockholm: Kaunitz-Olsson. 398 s.

På Rökstenen, som står nära sjön Tåkern i Östergötland, finns världens längsta och mest komplicerade runinskrift. Stenen har varit känd sedan 1600-talet, och trots att man ägnat över 150 år åt att studera den har det varit svårt att få fram en entydig tolkning av texten. I den här boken vidareutvecklar författaren och hans forskarteam tidigare analyser av Rökstenen samt presenterar en ny tolkning av monumentet. Med gedigen forskning i grunden i kombination med ett populärvetenskapligt tilltal erbjuder författaren i Rökstenen en bredare publik att ta del av runstenens mysterier.

Winlund, Anna, 2021: Inte för räddhågsna: undervisning i grundläggande litteracitet och svenska som andraspråk på gymnasieskolans språkintröduktion. Doktorsavhandling, Göteborg: Göteborgs universitet. 269 s.

Syftet med denna avhandling är att öka kunskapen om undervisning för nyanlända elever med begränsade erfarenheter av formell skolgång, samt att vidga kunskapen om hur man tillägnar sig grundläggande litteracitet på ett andraspråk. Många av ungdomarna i elevgruppen har flyktingbakgrund men det är en heterogen grupp där eleverna kan ha mycket olika förutsättningar att hantera förväntade praktiker och diskurser i skolkontexten, och även mycket olika förutsättningar att utveckla litteracitet. Studien är etnografisk och insamlade data är från gymnasieskolans språkintröduktionsprogram i ämnet svenska som andraspråk och i samhällsorienterande ämnen.

Utrikes namnbok: svenska myndigheter, organisationer, titlar, EU-organ och länder på engelska, tyska, franska, spanska, finska och ryska, 2021: 11:e reviderade upplagan. Stockholm: Utrikesdepartementet, Regeringskansliet. Publicerad på <https://www.regeringen.se/informationsmateriel/2021/01/utrikes-namnbok/>. 148 s.

Utrikes namnbok innehåller namn på svenska myndigheter och organisationer, EU-organ och länder, samt titlar inom svensk offentlig förvaltning på svenska, engelska, tyska, franska, spanska, finska och (i viss utsträckning) ryska. Som i tidigare upplagor finns materialet på svenska, engelska, tyska, franska och spanska, men denna 11:e upplaga är dessutom den första sedan 2007 där hela materialet tagits fram även på finska.